

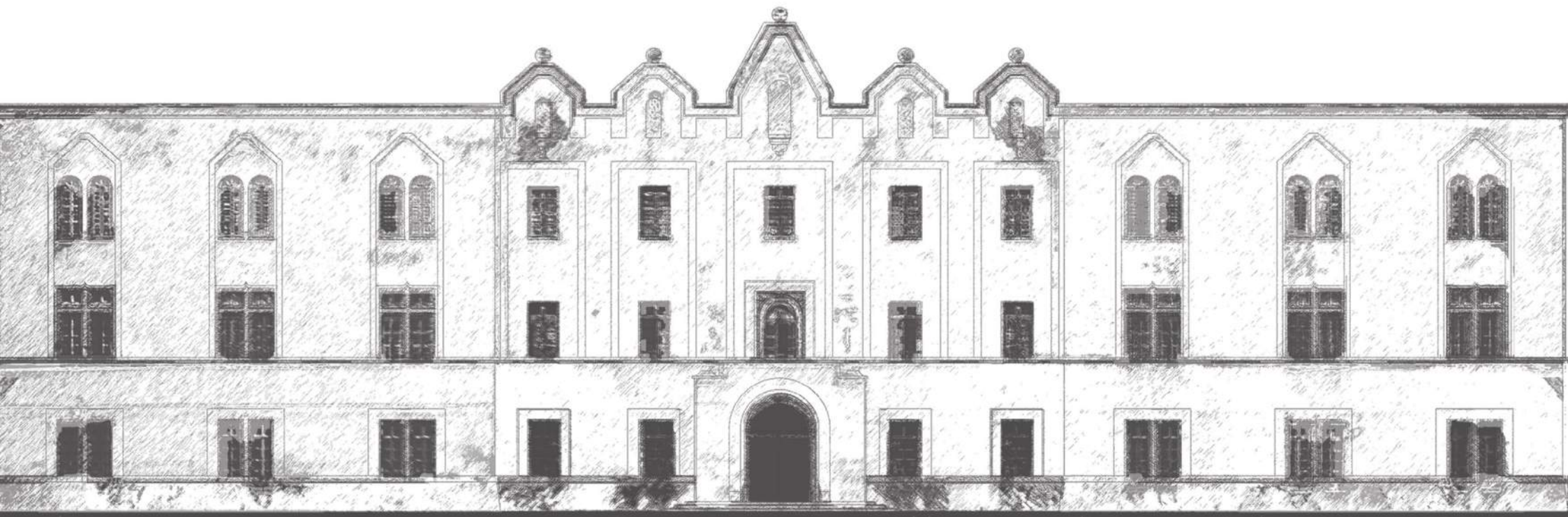
Διπλωματική εργασία

L'istituzione negata:

ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ ΛΕΡΟΥ

Ανυφαντή Σταυρούλα
Γιαννάκη Χρηστίνα
Γρυλλάκη Αρτεμισία

Επιβλέποντες:
Βασιλάτος Παναγιώτης
Μάρκου Μαρία
Μωραΐτης Κώστας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Εισαγωγή σελ.3-4
- 1.1 Λέρος-Ιταλική κατοχή σελ.5-6
- 1.2 Λέπιδα σελ.7
- 1.3 Χρονολόγιο σελ.8
- 1.4 Καταγραφή κτιρίων σελ.9
- 1.4
 - I.Palazzina Commando σελ.10
 - II.Caserma Anieri σελ.11
 - III.Βίλλα Τσιγαδά Πασά σελ.12
- 1.5 Καταγραφή υπαίθριου σελ.13
- 1.6 Κοι.Σ.Π.Ε.Το.Ψ.Υ Δωδεκανήσου σελ.14

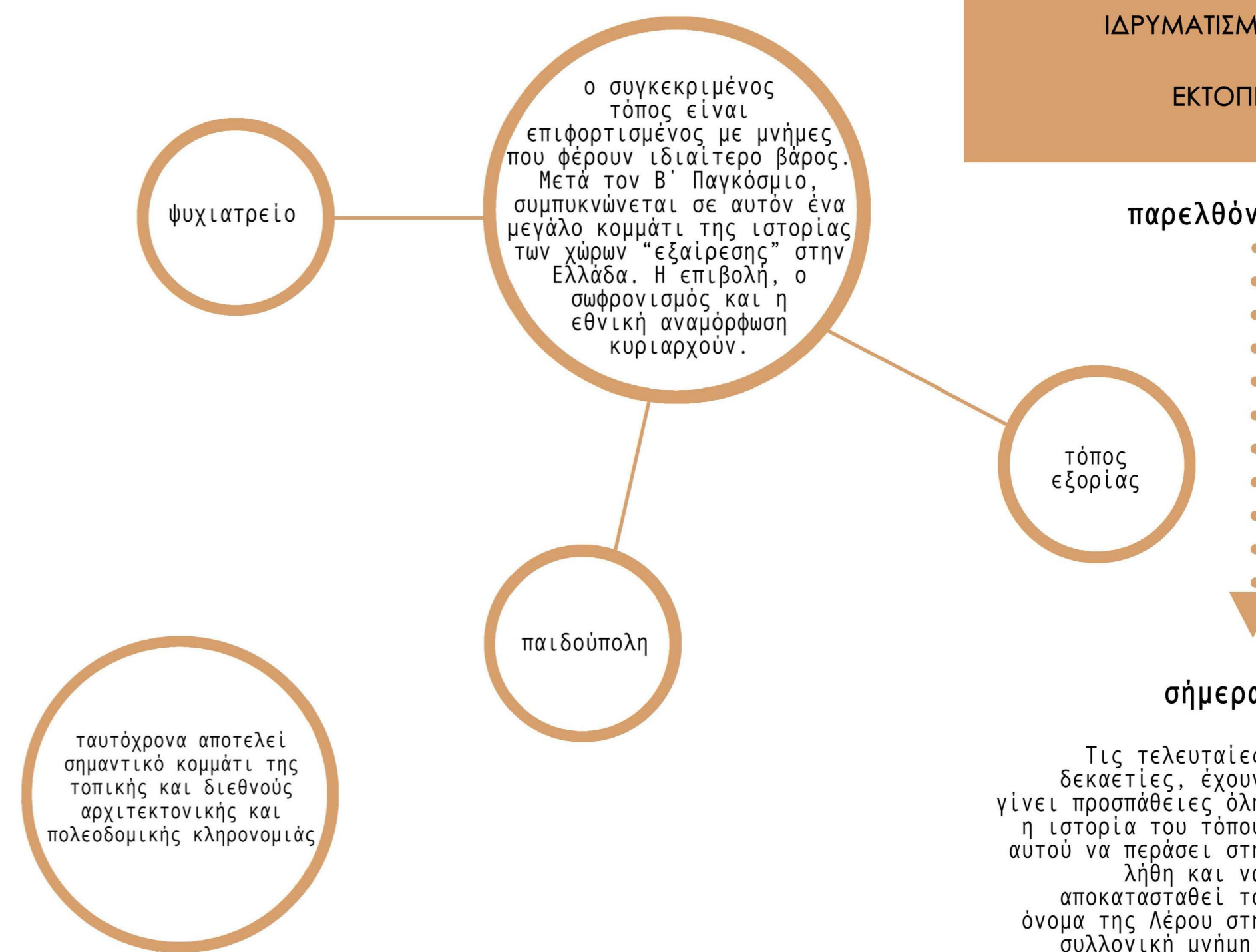
- Εισαγωγή πρότασης σελ.15-16
- 2.1 Χρήσεις και ενότητες σελ.17
- 2.2 Αποκατάσταση κτιρίων σελ.18
- 2.3 Κάτοψη σελ.19
- 2.4 Αντιστρέφοντας το παλιό σελ.20
- 2.5 Καλλιέργειες σελ.21
- 2.6 Κάτοψη περιοχής πλατείας σελ.22
- 2.7 Στέγαστρα εργαστηρίων σελ.23
- 2.8 Στέγαστρο αγοράς σελ.24

- Τελικά σχέδια

Το θέμα της παρούσας διπλωματικής είναι η επανάχρηση του συγκροτήματος του Κρατικού Θεραπευτηρίου Λέρου (Κ.Θ.Λ). Πρόκειται για ένα συγκρότημα που εκτείνεται στην περιοχή των Λεπίδων και στην περιοχή του Αγίου Γεώργιου, στο νησί της Λέρου. Ως περιοχή μελέτης της διπλωματικής ορίζεται το κομμάτι που βρίσκεται στα Λέπιδά και το οποίο λειτουργεί ακόμα, με την προαναφερθείσα χρήση.

Η μέθοδος μελέτης ξεκινά με βιβλιογραφική έρευνα της περιοχής και της ιστορίας της και συμπληρώνεται από επι τόπου καταγραφή της σημερινής κατάστασης του κτιριακού δυναμικού και του περιβάλλοντος χώρου, αλλά και των τρόπων που αυτοί χρησιμοποιούνται σήμερα.

Πρόκειται για ένα χώρο που έχει στιγματιστεί από τις χρήσεις, που έχει λάβει κατά καιρούς και σε αυτό ακριβώς εστιάζει η συγκεκριμένη εργασία. Το ιδιαίτερο βάρος που φέρουν οι μνήμες με τις οποίες έχει επιφορτιστεί λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, έτσι ώστε να επιχειρηθεί μια κριτική στα προηγούμενα χαρακτηριστικά του, τόσο μέσα από την πρόταση αλλαγής των χρήσεων αυτών, αλλά και μέσω του επανασχεδιασμού του χώρου. Ενώ διατηρείται λοιπόν, ως βασικός άξονας αυτός της ψυχικής υγείας, επιδιώκεται η αντιστροφή της προϋπάρχουσας συνθήκης. Η απομόνωση, ο εγκλεισμός, η εσωστρέφεια, που έχουν χαρακτηρίσει το χώρο αυτό, δίνουν τη θέση τους στη σύνδεση με την κοινωνία, τη δημόσια ζωή, τη δημιουργικότητα, τη δραστηριοποίηση, την παραγωγή, την εξωστρέφεια.

Τις τελευταίες δεκαετίες, έχουν γίνει προσπάθειες όλη η ιστορία του τόπου αυτού να περάσει στη λήθη και να αποκατασταθεί το όνομα της Λέρου στη συλλογική μνήμη.

Για την κατανόηση και ερμηνεία του χώρου μελέτης που επιλέξαμε πρέπει να γίνει μια σύντομη αναφορά στις συνθήκες εμφάνισης της συγκεκριμένης αρχιτεκτονικής τάσης στα Δωδεκάνησα.

Η εμπλοκή των Ιταλών στην κυριαρχία των Δωδεκανήσων ξεκινά το 1912, ημερομηνία που σηματοδοτεί και την έναρξη της πρώτης περιόδου Ιταλοκρατίας (1912-1923). Βασικά χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής ήταν η στρατιωτική διοίκηση των νησιών και οι σχετικά μικρές επεμβάσεις στη δημόσια ζωή των ντόπιων. Το 1923 υπογράφεται η συνθήκη της Λωζάνης, σύμφωνα με την οποία τα Δωδεκάνησα γίνονται οριστικά κτήση των Ιταλών. Με τη συνθήκη αυτή ξεκινά η δεύτερη περίοδος Ιταλοκρατίας (1923-1943), που χαρακτηρίζεται από μια συνολική προσπάθεια εξιταλισμού της ζωής των νησιωτών. Επιπρόσθετα αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο αυτή περιορίζεται δραματικά η απασχόληση των νησιωτών στους παραδοσιακούς τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, ενώ τελικά οι ντόπιοι συνιστούν το εργατικό δυναμικό που αξιοποιείται για την οικοδόμηση των νέων κτιρίων και εγκαταστάσεων.

Στα πλαίσια της προσπάθειας εδραίωσης της Ιταλικής κυριαρχίας χρησιμοποιούνται ως εργαλεία, τόσο η αρχιτεκτονική όσο και η πολεοδομία. Μπορούμε να διακρίνουμε δύο φάσεις της Ιταλικής αρχιτεκτονικής στα Δωδεκάνησα, οι οποίες συνδέονται άμεσα με την παρουσία και τη δράση των γενικών διοικήτων στις αντίστοιχες περιόδους.

Στην πρώτη περίοδο (1924-1936) με γενικό διοικητή τον Mario Lago, βασικός αρχιτέκτονας είναι ο Florestano di Fausto, ο οποίος αρχικά μεταφέρει την αρχιτεκτονική της μητρόπολης, αναπαράγοντας στοιχεία από την αναγέννηση, το μανιερισμό και το νεοκλασικισμό. Σταδιακά όμως ενσωματώνει στην αρχιτεκτονική του στοιχεία που θεωρήσει ότι ανήκουν στην τοπική παράδοση. Πρόκειται στην πραγματικότητα για αρχιτεκτονικές μορφές που βρέθηκαν στα νησιά σε προηγούμενες περιόδους, από το βυζαντινό, ενετικό και ισλαμικό παρελθόν, τα οποία χρησιμοποιούνται στις συνθέσεις των νέων κτιρίων. Στη δεύτερη περίοδο (1936-1941) με γενικό διοικητή τον Cesare Maria de Vecchi, επιχειρείται ο εξαγνισμός της αρχιτεκτονικής του Lago, με την απαλλαγή από τα πολλά πρόσθετα και διακοσμητικά στοιχεία και την ταυτόχρονη επιβολή νέων μορφολογικών τάσεων, την εισαγωγή του Διεθνούς Στυλ, που είχε στόχο την έκφραση των νέων διαστάσεων και επιδιώξεων του φασιστικού καθεστώτος.

Ανάμεσα στα νησιά του Αιγαίου, στρατηγικό ρόλο στην εξέλιξη Ιταλικής αρχιτεκτονικής στα Δωδεκάνησα έπαιξε η Λέρος, η οποία λόγω γεωγραφικής θέσης και μορφολογίας επιλέγεται για να φιλοξενήσει τη βάση του Ιταλικού Ναυτικού. Ιταλικά στρατεύματα μετακινούνται στις περιοχές Λέπιδα και Αη Γιώργης, οι οποίες χωροθετούνται σε ένα στενό κόλπο, μέσα στον ευρύτερο κόλπο του Λακκίου, που αποτελεί και το μεγαλύτερο φυσικό λιμάνι μεγάλου βάθους στη Μεσόγειο.

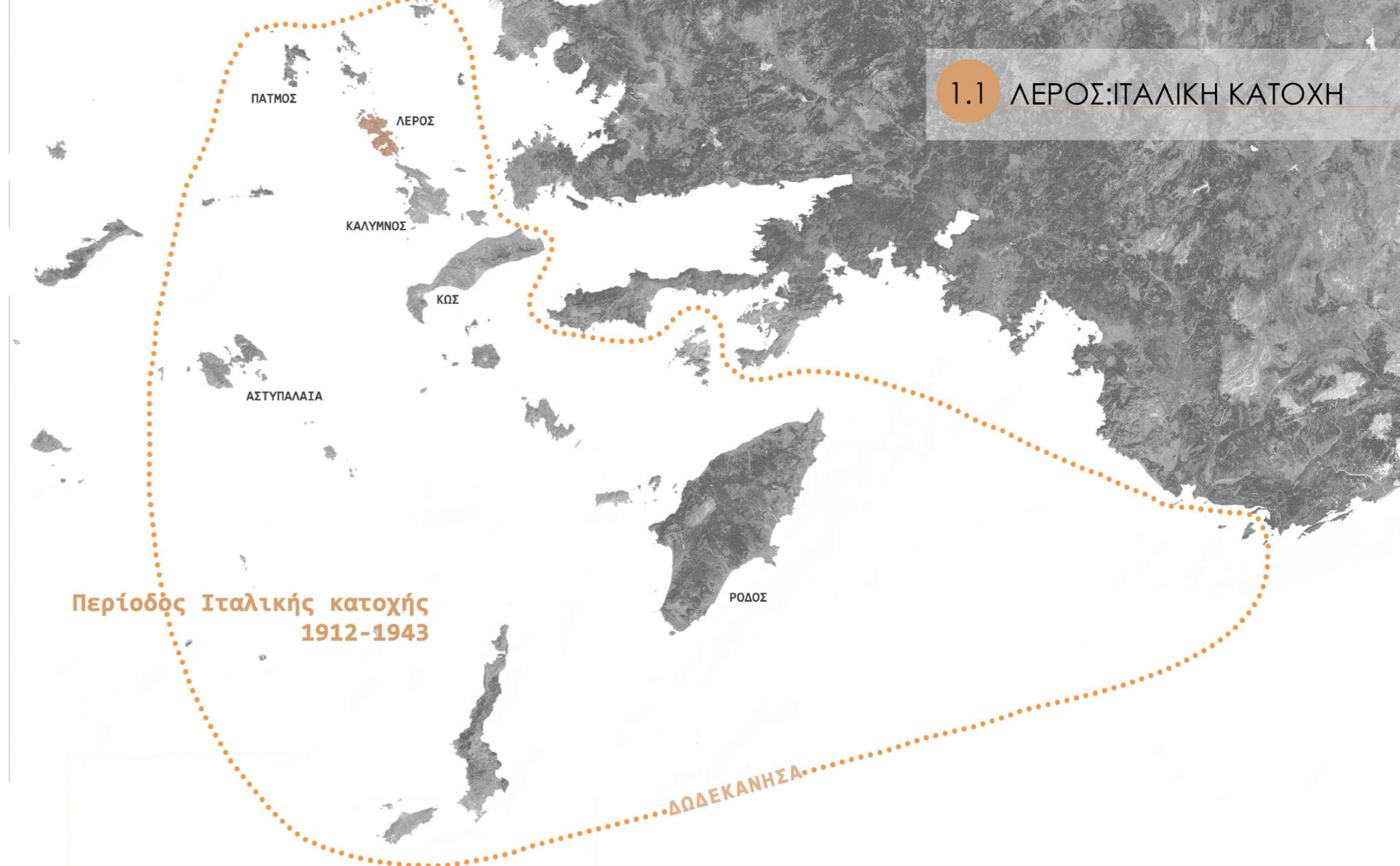
Για την εξασφάλιση της απαραίτητης έκτασης για τις νέες στρατιωτικές εγκαταστάσεις πραγματοποιούνται απαλλοτριώσεις κτημάτων και διαμορφώνεται κατάλληλα η περιοχή των Λεπίδων, ώστε να φιλοξενήσει την αεροναυτική βάση Gianni Rosseti. Στο ΝΔ τμήμα της περιοχής συγκεντρώνονται στρατιωτικές και τεχνικές εγκαταστάσεις, που περιλαμβάνουν ένα βοηθητικό και δύο κύρια υπόστεγα για υδροπλάνα τύπου HANGAR.

Το μοναδικό υπάρχον κτίσμα στην περιοχή είναι η παραθεριστική κατοικία του Αιγύπτιου Τσιγαδά πασά, Οθωμανικής περιόδου. Γύρω από αυτό αναπτύσσεται ο πρώτος οικιστικός πυρήνας, που περιλαμβάνει τις βίλλες των Ιταλών αξιωματικών (Case Ufficiali), υπαξιωματικών (Case Sottufficiali) και των οικογενειών τους. Πρόκειται για μονώροφα οικήματα, που ακολουθούν το πρότυπο των ισόγειων παραθεριστικών κατοικιών στην Ιταλία εκείνης της εποχής.

Στη συνέχεια οικοδομείται το Αρχηγείο της βάσης (Regio Aerorporto), κτήριο εξέχουσας μορφολογίας και το τριώροφο κτίριο διαμονής των αεροπόρων (Caserma Avieri), μεγαλύτερης κλίμακας. Τα στοιχεία της αρχιτεκτονικής των δύο αυτών κτιρίων φανερώνουν ότι πιθανότατα σχεδιάστηκαν από τον Florestano di Fausto.

Τέλος, μετά το 1935 πραγματοποιείται η επέκταση στην περιοχή του Αη Γιώργη για τη δημιουργία της ναυτικής βάσης, περιλαμβάνοντας δύο κτίρια διαφορετικής μορφολογίας από τα προγενέστερα. Πρόκειται για ένα διώροφο κτίριο διαμονής των ναυτών (Caserma Marinai) και ένα τετράροφο κτίριο που έγινε ο στρατώνας των πληρωμάτων των υποβρυχίων (Caserma Sommergibili).

Οι αυξανόμενες ανάγκες για τη στέγαση των οικογενειών των αξιωματικών, αλλά και για τη δημόσια ζωή των Ιταλών που έμειναν κατά χιλιάδες στο νησί της Λέρου, οδήγησαν στην επέκταση των επεμβάσεων στο βόρειο τμήμα του λιμανιού, με αποτέλεσμα την πραγματοποίηση της μεγαλύτερης πολεοδομικής επέμβασης των Ιταλών στα Δωδεκάνησα, την ίδρυση της νέας πόλης του Porto Lago (σημερινό Λακκί). Η νέα αυτή πόλη που δημιουργήθηκε έχει μεγάλη αρχιτεκτονική αλλά και πολεοδομική αξία, καθώς εντοπίζεται σε αυτή το σύνολο των χαρακτηριστικών του Ιταλικού Ρασιοναλισμού που εφαρμόστηκε στα Δωδεκάνησα, στα πλαίσια της αποικιακής πολιτικής της φασιστικής Ιταλίας.

2 φάσεις
Ιταλικής αρχιτεκτονικής στα Δωδεκάνησα

Σκίτσο αρχιτεκτονικών τεχνοτροπιών Ιταλικών κτιρίων στα Δωδεκάνησα: Πηγή: Αντωνιάδης Αντώνης, «Italian Architecture in the Dodecanese: A Preliminary Assessment», JAE, New York, 1984, τχ. 38, σελ. 19

(1924-1936) Mario Lago

Βασικός αρχιτέκτων Florestano di Fausto
αναπαράγωγή στοιχείων από Αναγέννηση, Μανιερισμό, Νεοκλασικισμό, ενσωμάτωση στοιχείων τοπικής παράδοσης, ένταξη στοιχείων από το βυζαντινό, ενετικό ή ισλαμικό παρελθόν

(1936-1941) Cesare Maria de Vecchi

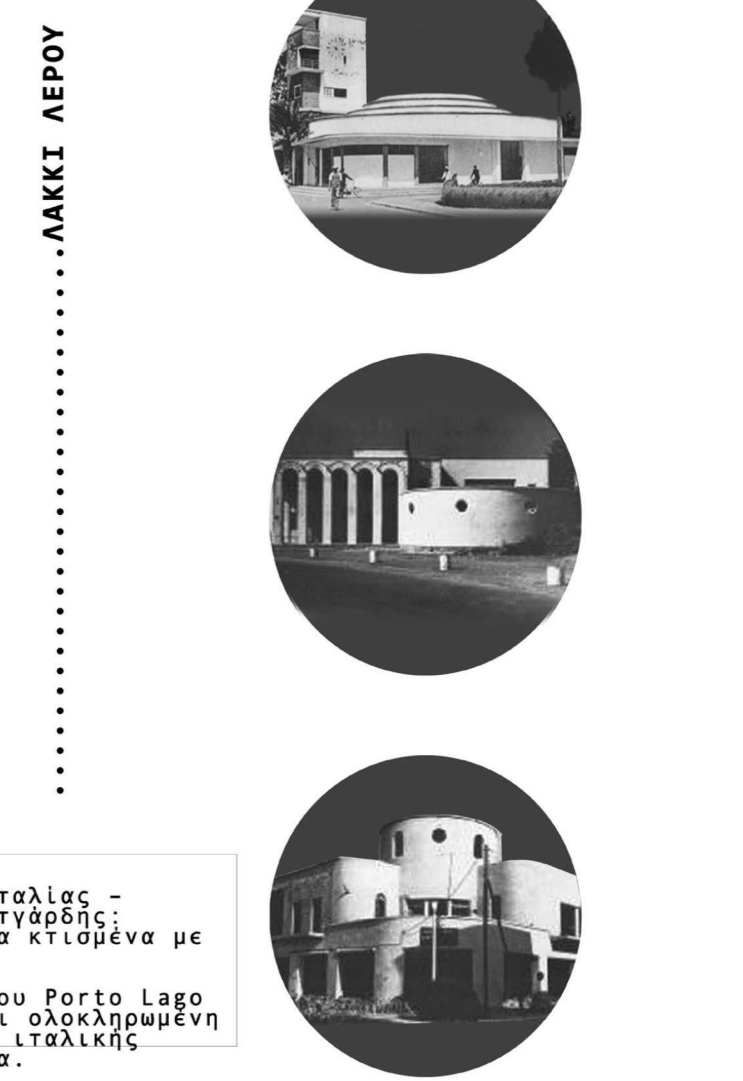
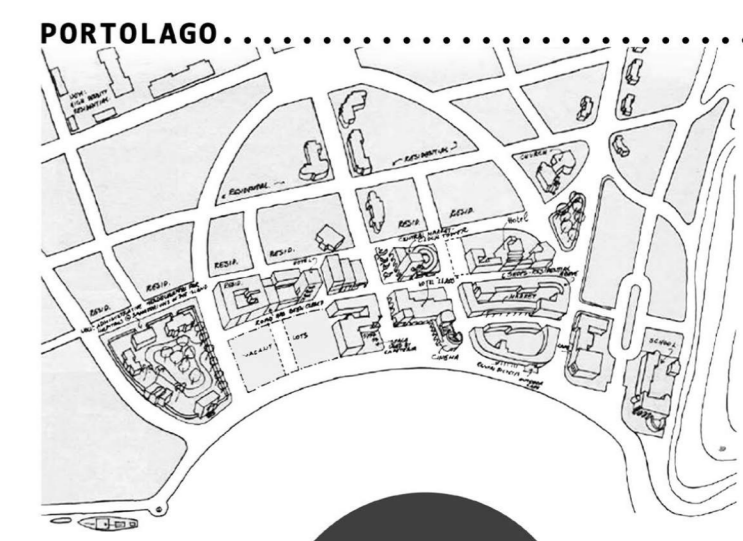
“εξαγνισμός” αρχιτεκτονικής του Lago, έκφραση νέων διαστάσεων, επιδιώξεων του φασιστικού καθεστώτος εισαγωγή Διεθνούς Στυλ, αρχιτεκτονική του “κατακτητή”, εδραίωση Ιταλικής κυριαρχίας

Αγ. Μαρίνα-Πλάτανος: Παραδοσιακός οικισμός Λέρου

Λακκί: Ιταλικός οικισμός με σχέδιο πόλης
Λέπιδα: Ιταλική αεροναυτική βάση

Λακκί Λέρου - Sabaudia Ιταλίας - γειτονιά Weissenhof Στουτγάρδης: μοναδικά οικιστικά σύνολα κτισμένα με το Διεθνές Στυλ.
Η δημιουργία της πόλης του Porto Lago είναι η πιο σημαντική και ολοκληρωμένη πολεοδομική επέμβαση της Ιταλικής κυριαρχίας στα Δωδεκάνησα.

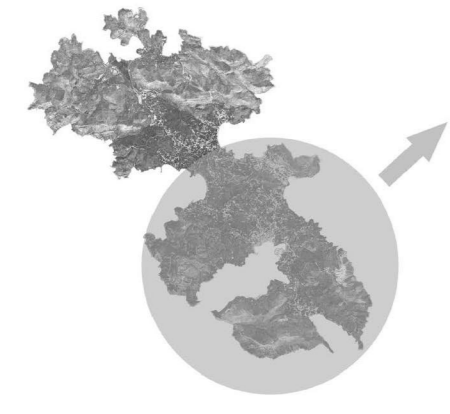
ΛΑΚΚΙ ΛΕΡΟΥ

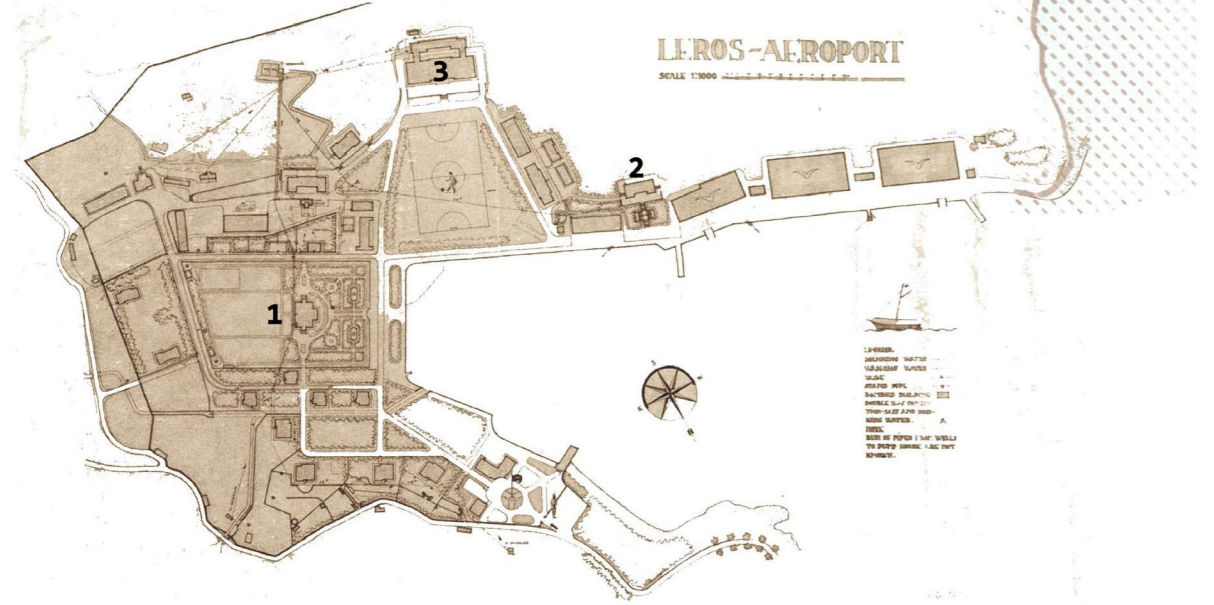
1.2 ΛΕΠΙΔΑ

1.3 ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

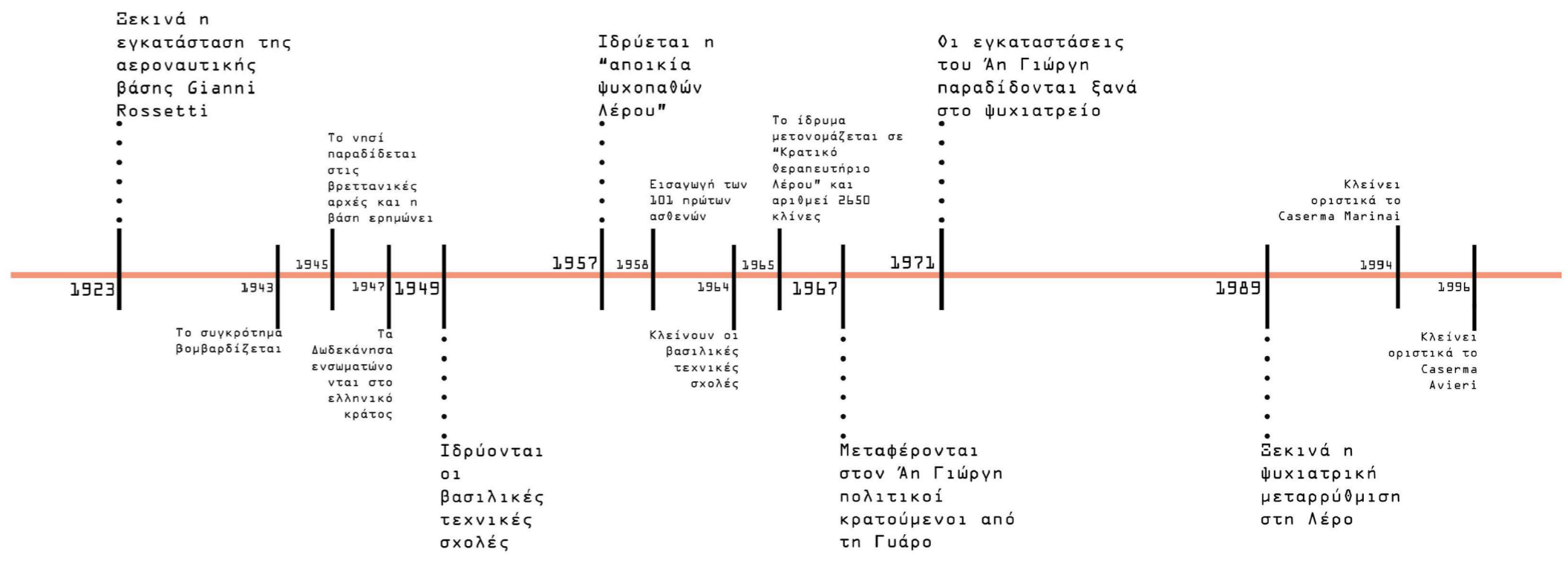
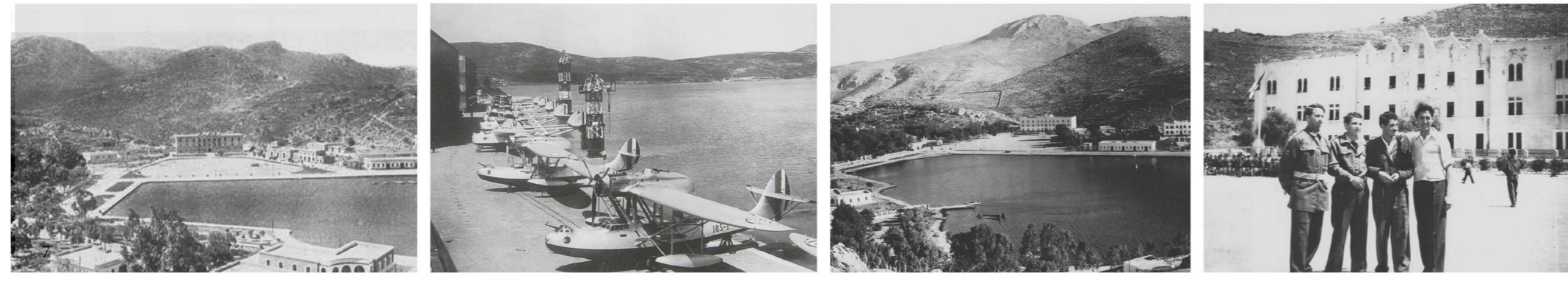
αεροναυτική βάση G. Rosseti

ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

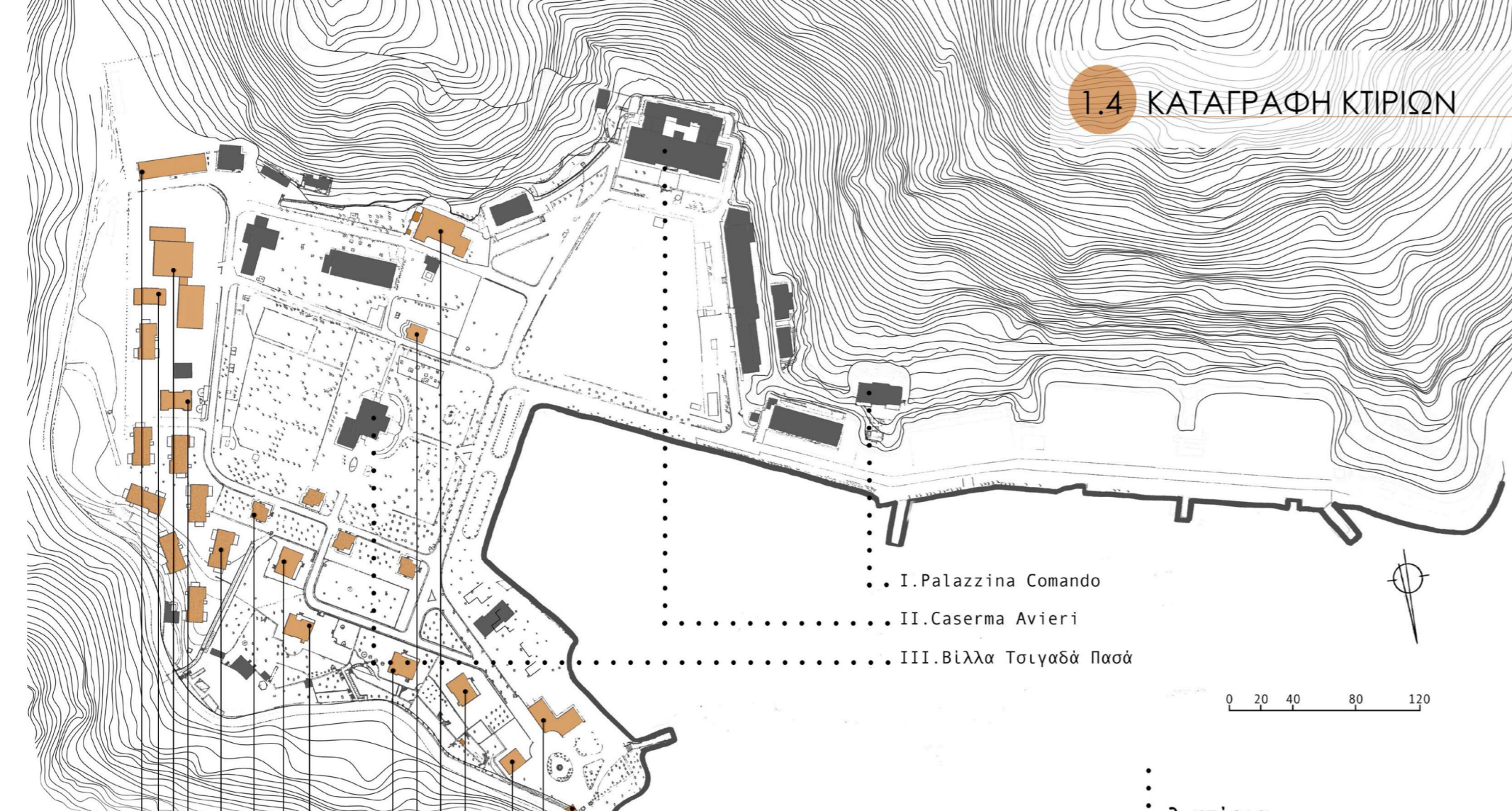
- 1 Βίλλα Τσιγαδά πασά: πρώτος οικιστικός πυρήνας κατοικίες Λεζιωματικών-Υπαξιωματικών
- 2 Διοικητήριο και κάποιες αποθήκες πλοίων
- 3 Στρατώνας αεροπόρων
- 4 Επέκταση βάσης στον Άη Γιώργη - στρατώνας

Φωτογραφίες αρχείου
πηγή: Ιστορικό αρχείο Λέρου

1.4 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΤΙΡΙΩΝ

1.4 I. PALAZZINA COMMANDO

I. Palazzina Comando
 II. Caserma Avieri
 III. Βίλλα Τσιγαδά Παρά

0 20 40 80 120

3 κτίρια

1. Θυρωρείο
2. Γραφείο διευθυντή και χώρος συγκέντρωσης
3. Γραφεία
4. Γραφεία και νοσηλευτική μονάδα
5. Γυμναστήριο
6. Εκκλησία
7. Οξεία περιστατικά και νοσηλευτική μονάδα

■ εγκαταλελειμμένα κτίρια
 ■ κτίρια που χρησιμοποιούνται

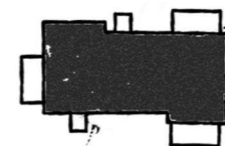
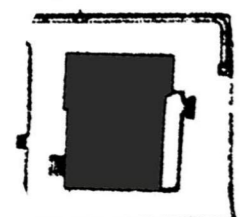
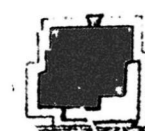
8. Τεχνική Υπηρεσία
9. ΕΠΑΣ Βοηθών Νοσηλευτών
10. Κατοικίες ασθενών 3-6 ατόμων (βίλλες)
11. Κατοικίες ασθενών 3-6 ατόμων (προκάτ)
12. Θεατρικό παιχνίδι
13. ΚΟΙΣΠΕ
14. Βοηθητικός ΚΟΙΣΠΕ
15. Συνεργείο αυτοκινήτων

3 τυπολογίες

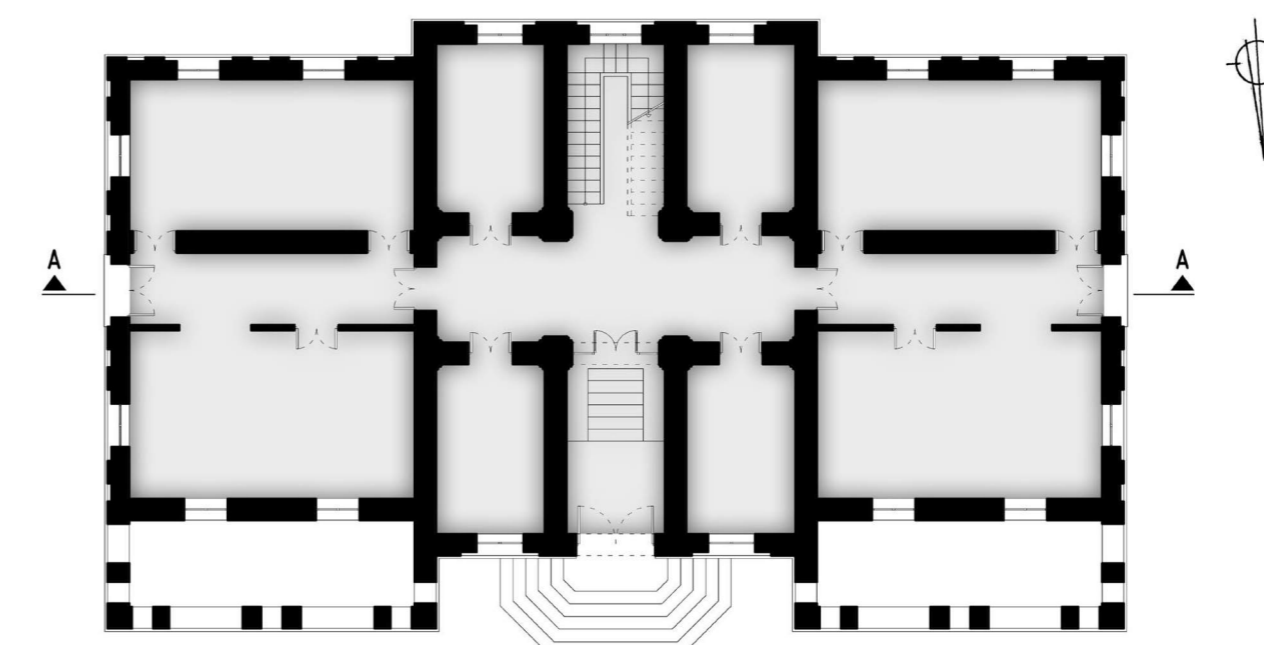
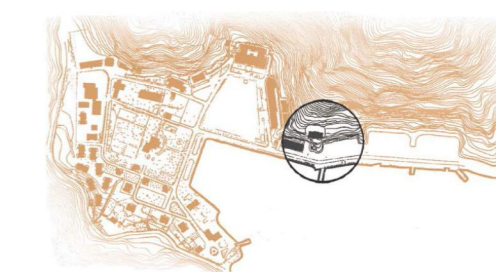
βίλλα 10

μεγάλη βίλλα 9

προκάτ κατοικία 11 13

ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ
 ΚΛΙΜΑΚΑ 1:400

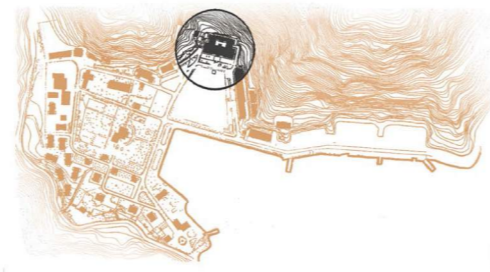
ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ
 ΚΛΙΜΑΚΑ 1:400

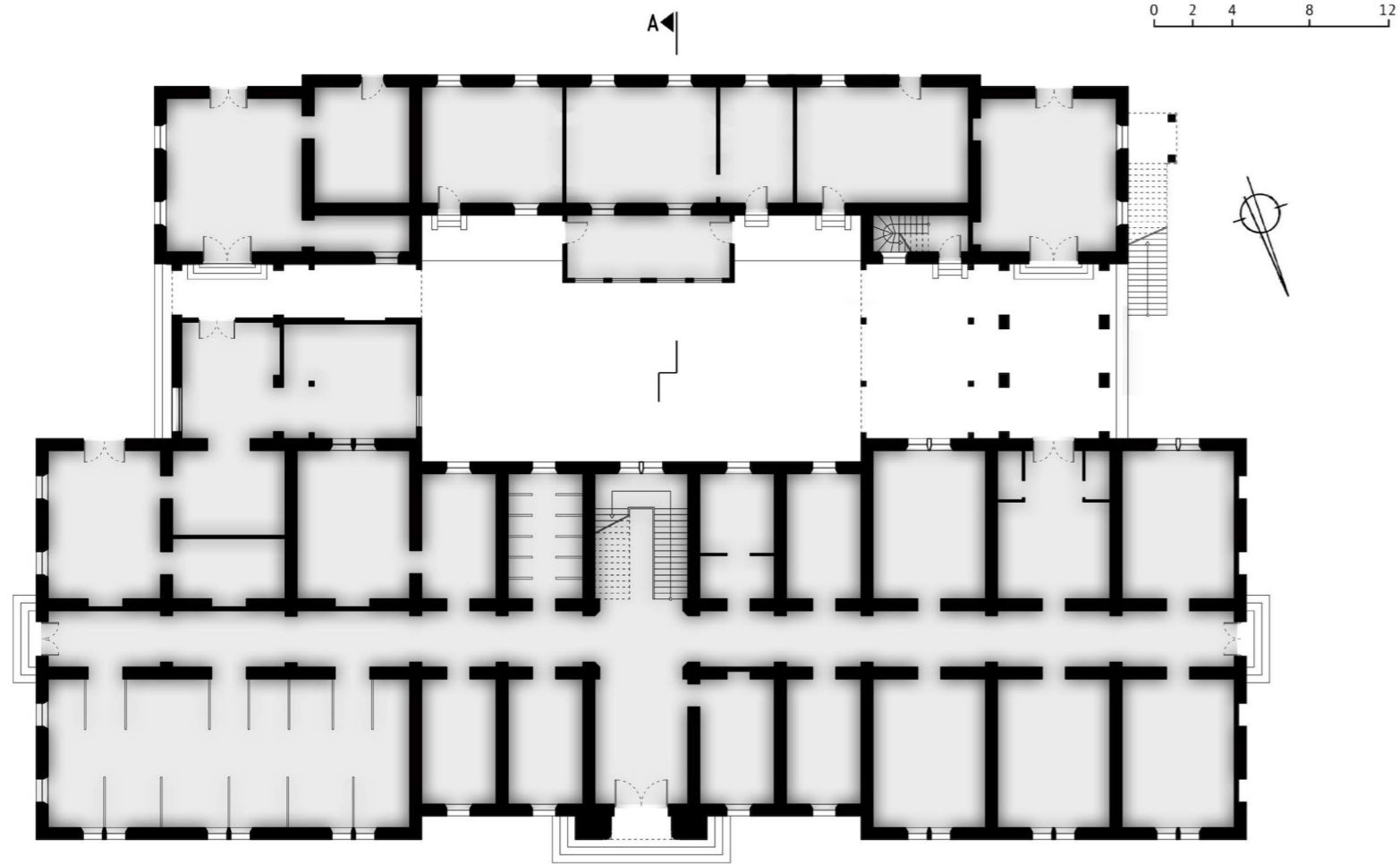
ΤΟΜΗ Α-Α
 ΚΛΙΜΑΚΑ 1:400

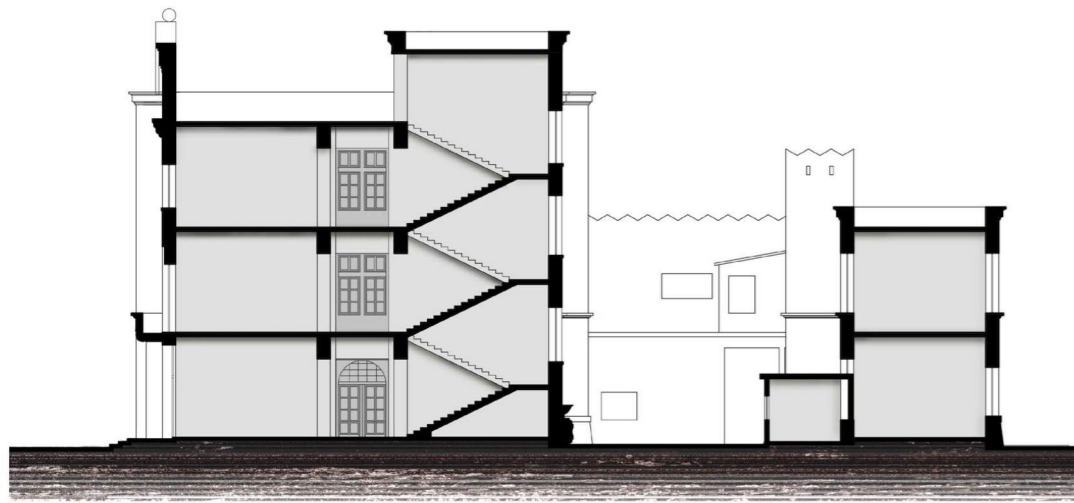
1.4 II. CASERMA AVIERI

ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

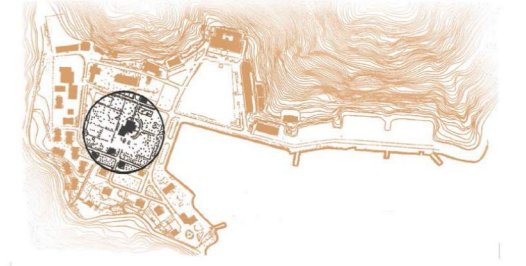
ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

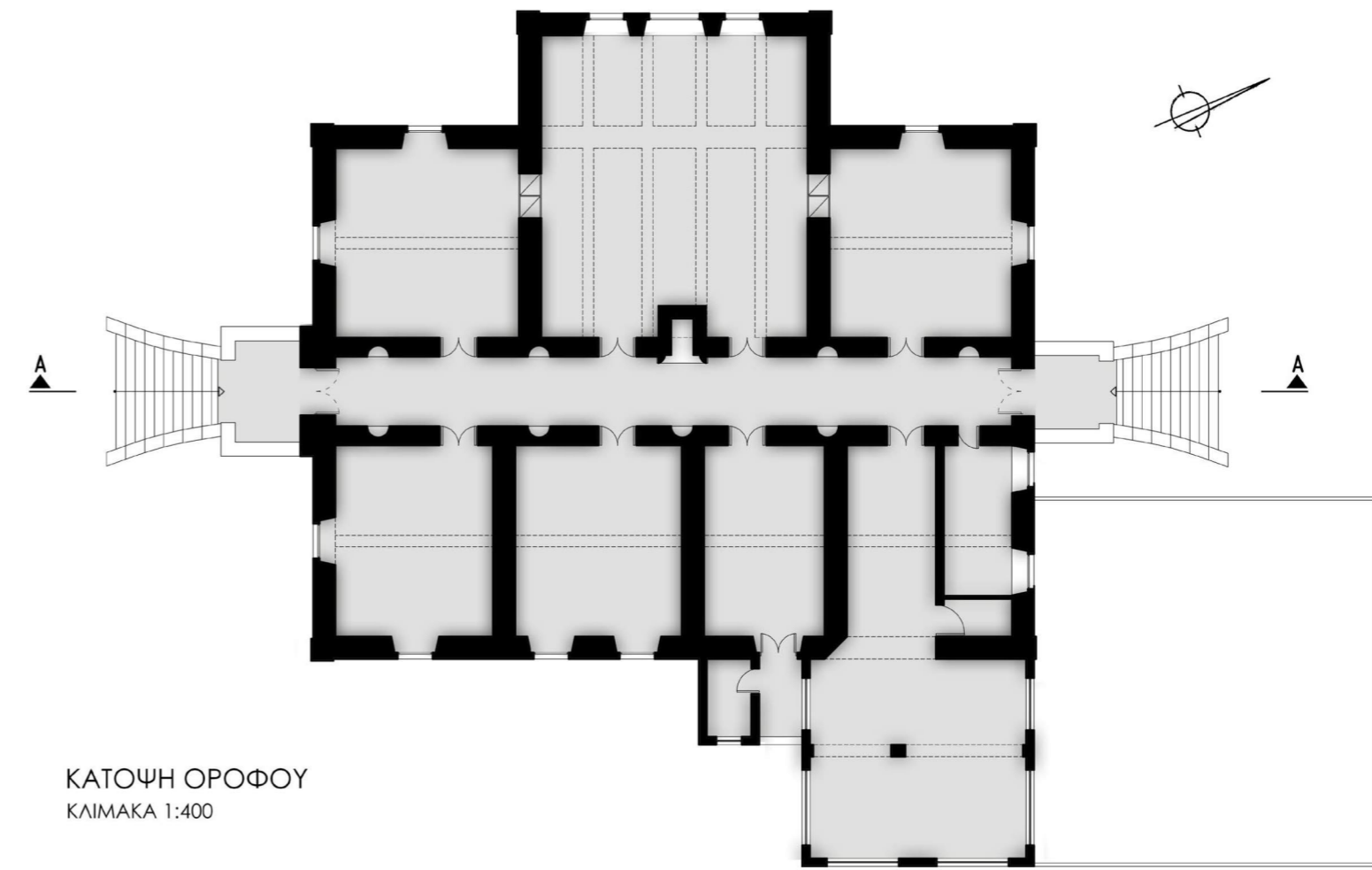
TOMH A-A

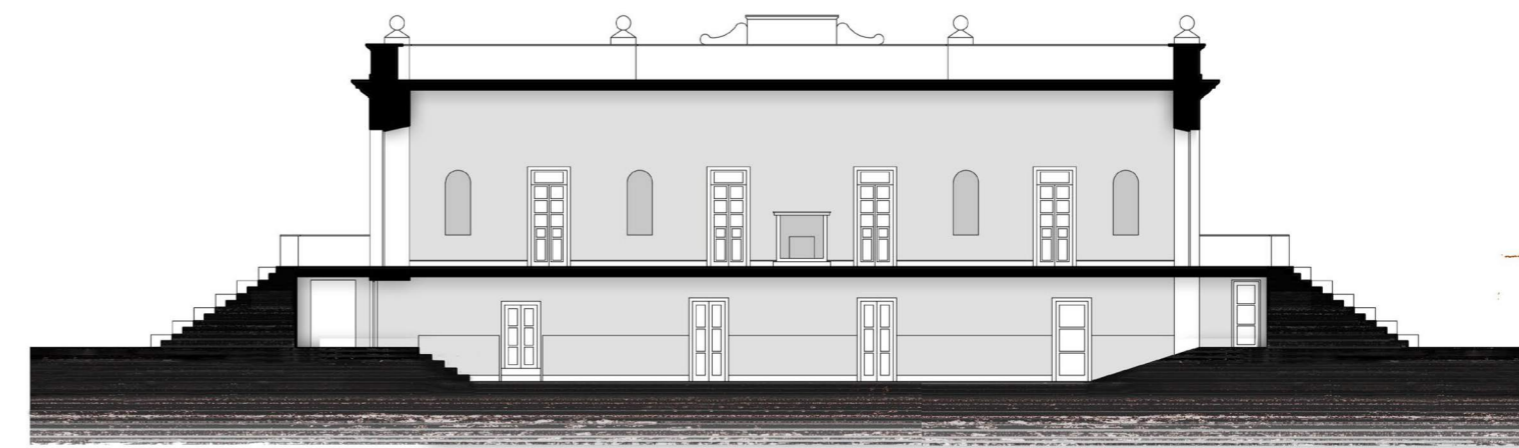
1.4 III. ΒΙΛΛΑ ΤΣΙΓΑΔΑ ΠΑΣΑ

ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:400

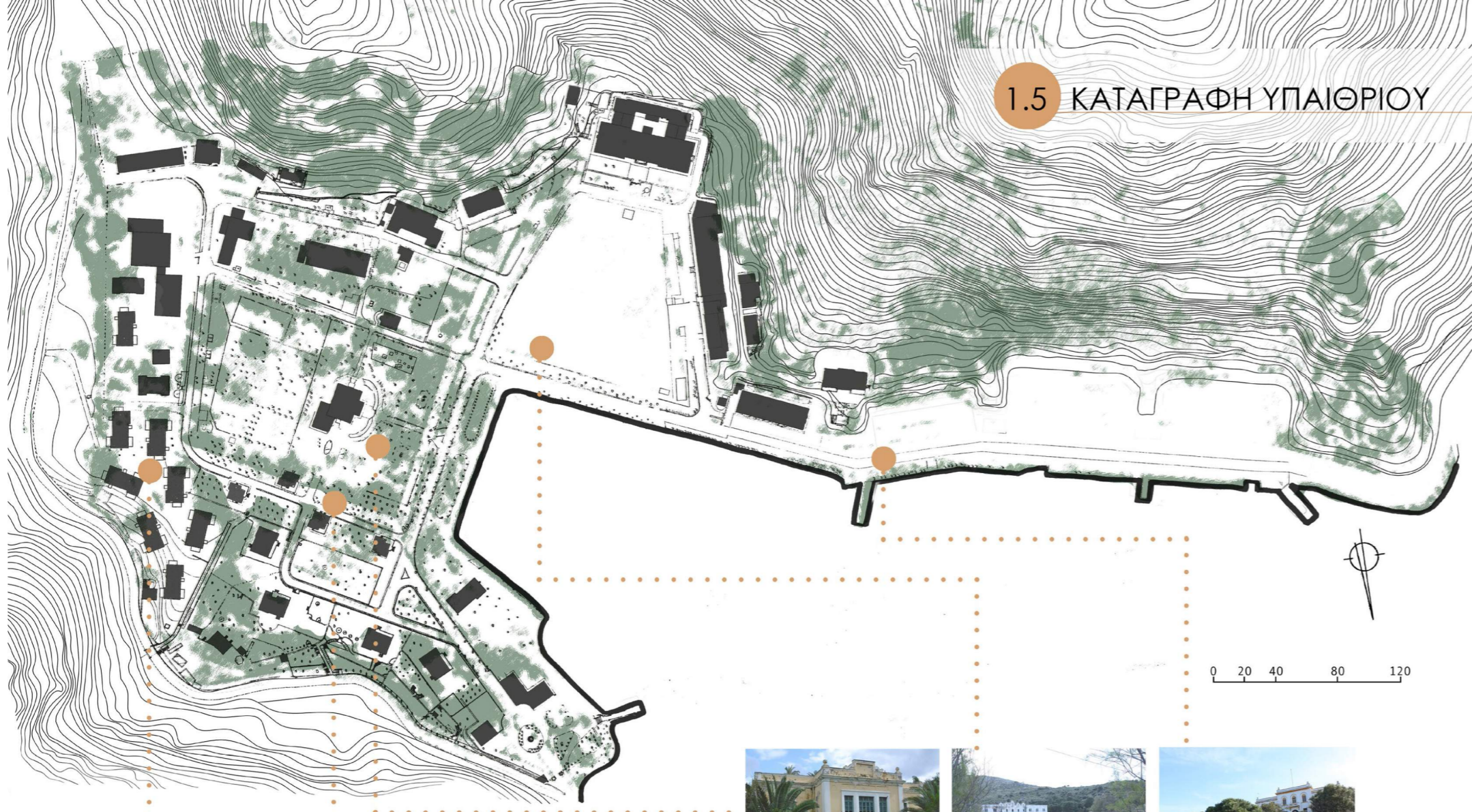

ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:400

TOMH A-A
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:400

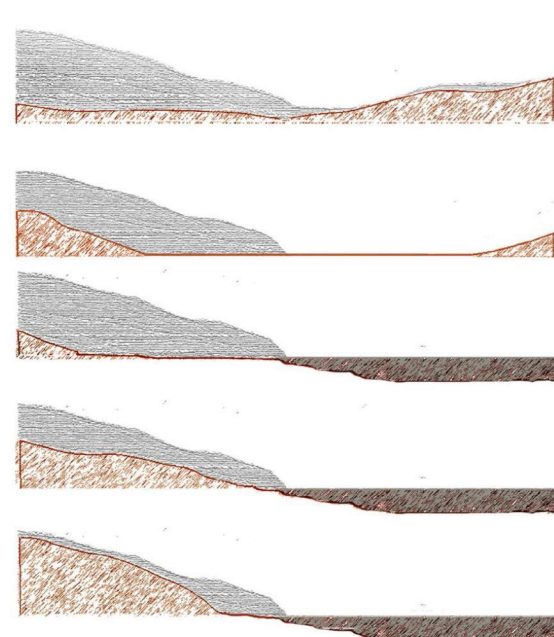
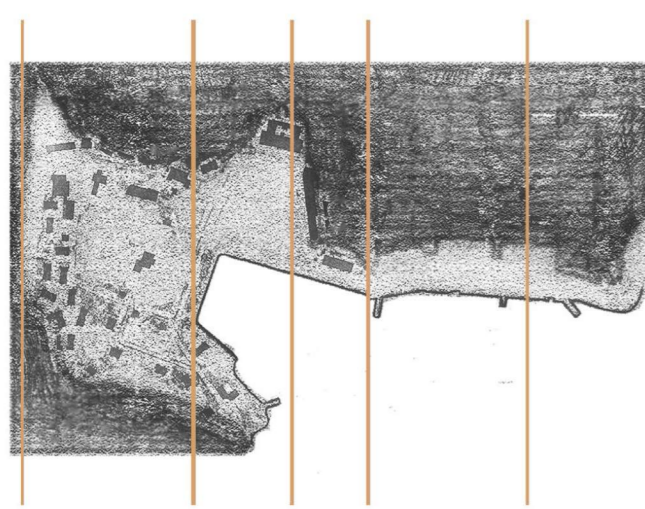

1.5 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ

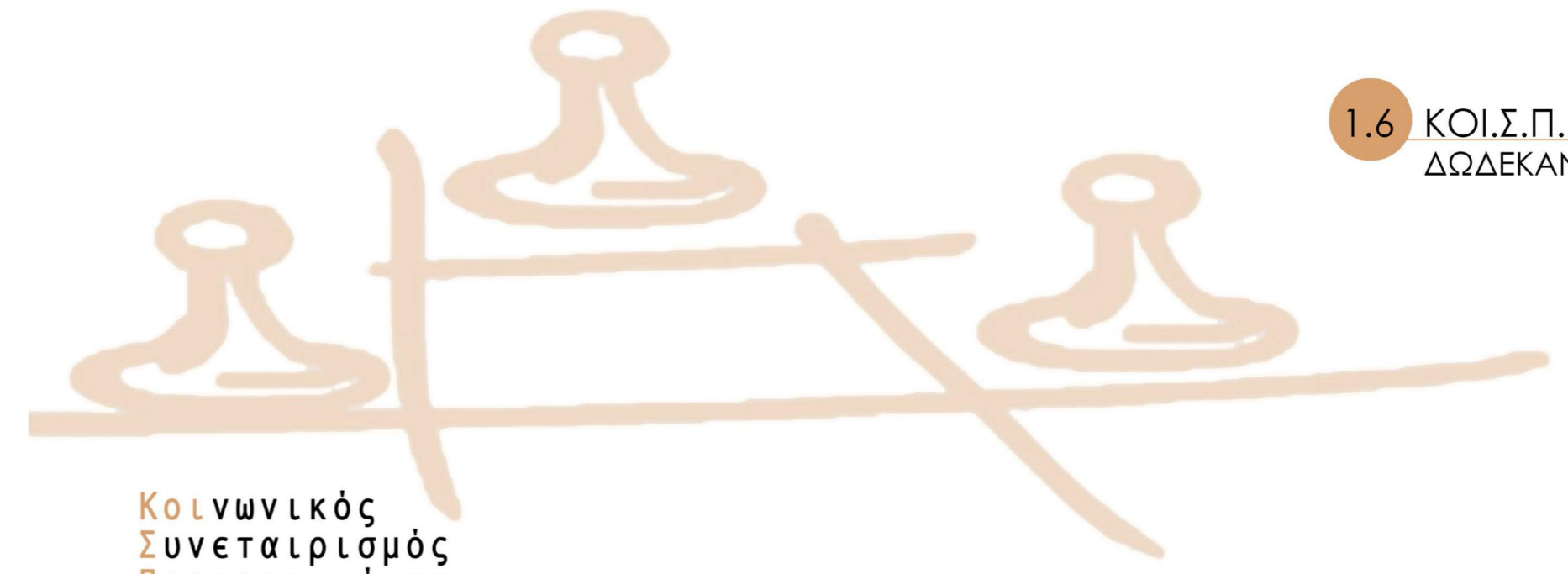

όψεις του τοπίου

ανάγλυφο

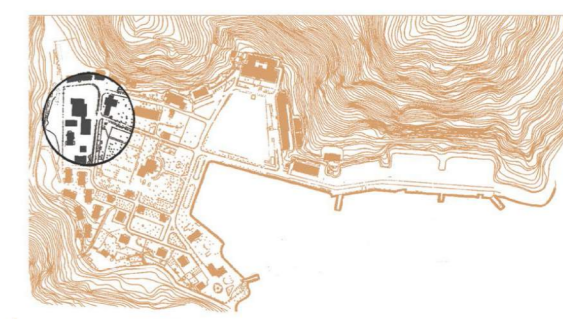

1.6 ΚΟΙ.Σ.Π.Ε.ΤΟ.Ψ.Υ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

**Κοινωνικός
Συνεταιρισμός
Περιορισμένης
Ευθυνης
Τομέα
Ψυχικής
Υγείας**
Δωδεκανήσου

κτίριο

δραστηριότητες

αγροτικές καλλιέργειες

- Βασική δράση του Κοι.Σ.Π.Ε. από το 2003
- Εργάζονται 14 άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα και 7 εργαζόμενοι ψυχικής υγείας
- Υπαίθριες και θερμοκηπιακές καλλιέργειες, σε 3 αγροκτήματα έκτασης 9 στρεμμάτων συνολικά (1 στρέμμα θερμοκήπιο)
- Καλλιέργεια 20 ειδών κηπευτικών με 40 τόνους παραγωγή ετησίως
- Η παραγωγή προωθείται στο Κ.Θ. Λέρου (80%), καθώς και στην τοπική αγορά (20%)

εργαστήριο ζαχαροπλαστικής

- Λειτουργεί από το 2003
- Εργάζονται 6 άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα και 4 εργαζόμενοι ψυχικής υγείας, οι οποίοι σε καθημερινή βάση ασχολούνται με την παραγωγή ειδών ζαχαροπλαστικής και snack
- Τα παραγόμενα προϊόντα προωθούνται στα 2 κυλικεία, καθώς και στην τοπική αγορά.

κυλικείο λειπίδων

- Το κυλικείο στα Λέπιδες λειτουργεί από το 1994
- Εξυπηρετεί τις καθημερινές ανάγκες σε απαραίτητα είδη για τους ασθενείς, τους εργαζόμενους και τους επισκέπτες του Κ.Θ.Λ.
- Εργάζονται 4 άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα και 3 εργαζόμενοι ψυχικής υγείας.

εργαστήριο επεξεργασίας & τυποποίησης μελιού

- Η δραστηριότητα αυτή χρηματοδοτήθηκε από την κοινοτική πρωτοβουλία LEADER + του Υπ. Γεωργίας με 65% και ξεκίνησε το 2004
- Αποσκοπεί στη δημιουργία νέων θέσεων εργασιακής απασχόλησης, στην κοινωνική προβολή του Κοι.Σ.Π.Ε., στα οικονομικά οφέλη απ' τις πωλήσεις, στην ανάπτυξη και στήριξη του τομέα της Μελισσοκομίας και στην ανάδειξη των παραδοσιακών προϊόντων του νησιού
- Απασχολούνται 2 άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα και 3 εργαζόμενοι ψυχικής υγείας

**Κοινωνικοί
Συνεταιρισμοί
Περιορισμένης
Ευθυνης**

Τι είναι
-- Είναι ΝΠΔ με περιορισμένη ευθύνη των μελών και αποτελούν Μονάδες Ψυχικής Υγείας

Στόχοι
-- Στοχεύουν στην κοινωνική-οικονομική ενσωμάτωση και επαγγελματική ένταξη ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα

Δραστηριότητες

-- Μπορούν να αναπτύξουν οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα

Μέλη

-- Άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα σε ποσοστό τουλάχιστον 35%

-- Επαγγελματίες ψυχικής υγείας σε ποσοστό έως 45%

-- Νομικά πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου ή άλλα φυσικά πρόσωπα σε ποσοστό έως 20%

Η συγκρότηση της πρότασής μας διαμορφώθηκε μετά από την αναγνώριση και την ανάλυση του τόπου μελέτης. Συνοψίζοντας, είδαμε τις διαδοχικές μετατροπές του συγκροτήματος στα Λέπιστα, από στρατώνια σε παιδούπολη, φυλακή και ψυχιατρείο, να συστήνουν ένα παλιμψηστο με διαχρονικό άξονα τον εγκλεισμό και τον ιδρυματισμό. Η μελέτη του τόπου αυτού προσφέρει ένα πλούτο πληροφοριών για τους ιδρυματικούς χώρους σε γενικό επίπεδο και εγείρει πολλά ερωτήματα για αυτούς και για την προοπτική τους. Η χρήση του χώρου ως ψυχιατρικό ίδρυμα έχει τελειώσει, χωρίς μάλιστα να υπάρχει καμία ουσιαστική πρόβλεψη για το μέλλον. Αξίζει να σημειωθεί η μόνη δημοσιοποιημένη πρόταση, το Σεπτέμβριο του 2015 από το δήμαρχο Λέρου, να χρησιμοποιηθούν οι εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις ως κέντρο κράτησης προσφύγων και μεταναστών. Ως απάντηση στη συγκεκριμένη πρόταση, ήρθε μια επιστολή προς το δήμαρχο αλλά και τον υπουργό υγείας, από τον διευθυντή του τμήματος ψυχικής υγείας της τεργέστης της Ιταλίας, φημισμένης για την επιτυχή ψυχιατρική μεταρρύθμιση. Μεταξύ άλλων αναφέρει: "Η Λέρος για πολλά χρόνια υπήρξε τόπος εξορίας και βασάνων. Το μεγάλο έργο μετασχηματισμού του Ψυχιατρικού νοσοκομείου κατά τη δεκαετία του '90, στην οποία η Τεργέστη συνεισέφερε με τη διεθνή της ομάδα, προσπάθησε να απελευθερώσει το νησί από ένα βαρύ φορτίο. Η πρόταση να χρησιμοποιηθούν τα κτίρια των Λεπίδων για κράτηση προσφύγων, θα ήταν μια καταστροφική συμβολική πράξη και θα μπορούσε να προκαλέσει την απώλεια της πλήρους αξιοπρέπειας του νησιού, που αποκαταστάθηκε χάρη σε μια μεγάλη συλλογική προσπάθεια. Ως εκ τούτου, όλη η Ιταλική ομάδα που δούλεψε στη Λέρο, απευθύνουμε έκκληση προς εσάς να μην ανοίξετε ποτέ ξανά το Ψυχιατρικό νοσοκομείο Λέρου για τέτοιους σκοπούς, προς "τιμήν" των ανθρώπων που φυλακίστηκαν στο νησί."

Εκπρόσωποι από την ομάδα της Τεργέστης συμμετείχαν στο συνέδριο που έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2015 στα Λέπιστα, με θέμα την αποτίμηση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στη Λέρο και στην Ελλάδα. Η πρόθεση των συμμετεχόντων του συνεδρίου δεν ήταν απλά μια συνάντηση μνήμης, αλλά η ευκαιρία για να έρθει στο προσκήνιο όλη η εμπειρία που αποκτήθηκε στη Λέρο. Έγινε σαφές, ότι ο ριζικός μετασχηματισμός του ψυχιατρικού θεσμού που πράγματι επιχειρήθηκε, έμεινε ανολοκλήρωτος, πέρασε από διάφορα στάδια και ατόνησε μέσα σε ποικίλες αντιφάσεις. Οι ομιλητές κατέληξαν στο ότι το ζήτημα της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης είναι εξαιρετικά επίκαιρο και οφείλει άμεσα να επανεξεταστεί και να επιχειρηθεί με νέους όρους, νέους τρόπους και εγχειρήματα.

Οι φρικαλέες φωτογραφίες από το κολαστήριο της Λέρου συχνά ταυτίζονται με το νησί, όμως στην πραγματικότητα αυτό που δείχνουν είναι οι μέθοδοι της ψυχιατρικής εκείνης που επιβλήθηκε και εφαρμόσθηκε σε έναν τόπο, αυτόν της Λέρου. Αυτό που διδάχθηκαν όμως όσοι δούλεψαν στη Λέρο είναι ότι στην πραγματικότητα, αυτή η φρικαλεότητα μπορεί και οφείλει να αλλάξει. Αναφέρει ο ψυχίατρος Γιάννης Λουκάς που εργάσθηκε για πολλά χρόνια στη Λέρο: "Αν θέλει η ψυχιατρική πράξη να είναι θεραπευτική θα πρέπει να επανακτήσει την ικανότητα, της απευθείας συνάντησής της με την ανθρώπινη ύπαρξη και ζωή, και να εστιάσει στις άπειρες δυνατότητες που δημιουργούνται μέσα από τη "συνάντηση" δύο προσώπων, δύο ιστοριών, δύο ανθρώπων."

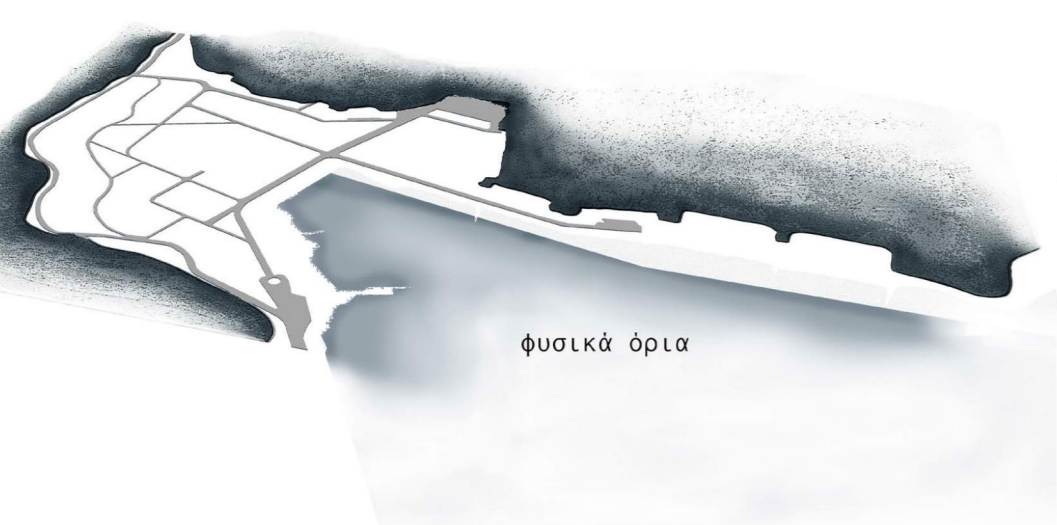
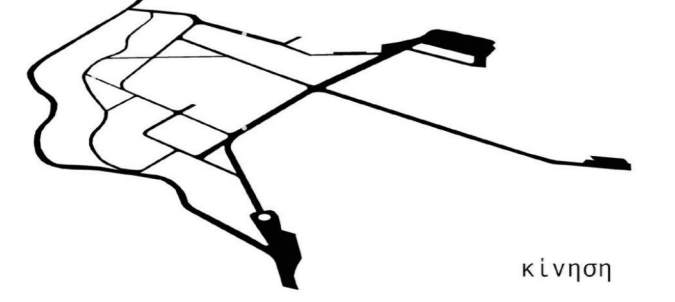
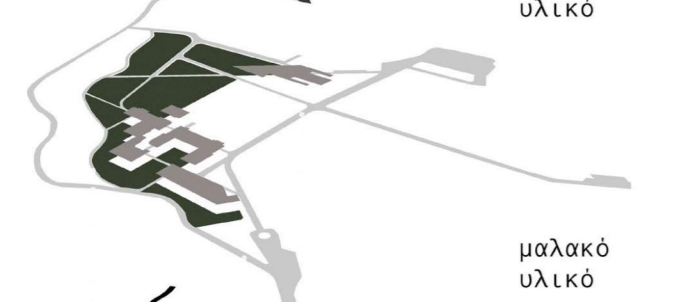
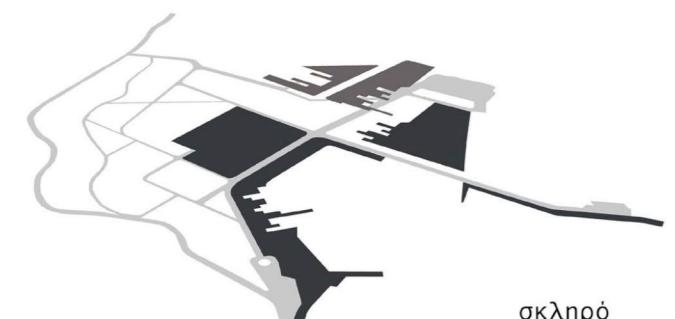
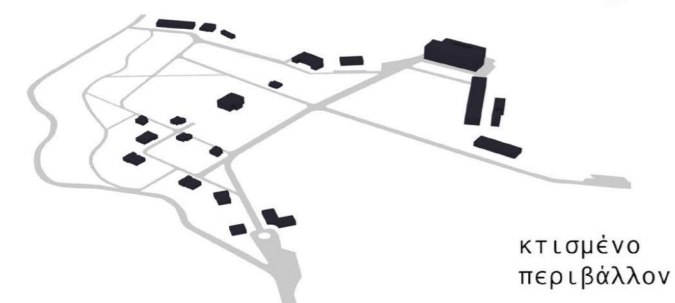
Μετά την ανάλυσή μας και την παρατήρηση όσων έχουν ειπωθεί περί του θέματος, καταλήξαμε στο ότι η Λέρος θα μπορούσε να επαναπροσδιορισθεί ως ένας τόπος - σύμβολο καταγγελίας του ιδρυματισμού, οπότε η βασική μας πρόθεση έγινε η πλήρης αντιστροφή της προηγούμενης συνθήκης που επικρατούσε. Αποτελεί βασική μας θέση, ότι η ιστορία του τόπου δεν πρέπει να περάσει στη λήθη, αντιθέτως, θα μπορούσε να γίνεται εκεί μια διαρκής εργασία στον τομέα της ψυχιατρικής, μια ερευνητική αλλά ταυτόχρονα εκπαιδευτική διαδικασία, ένα πείραμα που επανεξετάζει και δοκιμάζει νέα εγχειρήματα. Βασικός άξονας της πρότασής μας παραμένει η ψυχική υγεία, χωρίς να προτείνεται η εγκατάσταση ενός θεραπευτικού ιδρύματος, αλλά η δημιουργία ενός τόπου συνάντησης και πειραματισμού, με βασικά χαρακτηριστικά τη δημόσια ζωή, τη δημιουργικότητα και την εξωστρέφεια.

Λαμβάνοντας υπόψη όσα εντοπίσαμε στην επιτόπια έρευνά μας, και παρατηρώντας τη δραστηριότητα του κοινωνικού συνεταιρισμού που υπάρχει ήδη εκεί, καταλήξαμε στο ότι η συνέχεια ενός τέτοιου πειράματος έχει ιδιαίτερη αξία. Επιλέξαμε λοιπόν, να συγκροτήσουμε την ιδέα με βάση τη λειτουργία του συνεταιρισμού, ενισχύοντας και επεκτείνοντας τις δράσεις του. Πιο συγκεκριμένα, το σενάριο μας περιλαμβάνει ως κύριο στοιχείο του τη συνάντηση και συνεργασία τομέων σχετιζόμενων με την ψυχική υγεία (ψυχιατρική, ψυχολογία κλπ.) με άλλους τομείς, για την πραγματοποίηση σεμιναρίων, προγραμμάτων αλλά και συνεδρίων μικρής κλίμακας, οργανωμένων από το συνεταιρισμό. Στην κύρια αυτή λειτουργία αρθρώθηκαν και άλλες λειτουργίες για το χώρο, τόσο εποχιακές, όπως θεραπευτικός τουρισμός με ξενώνες και υπαίθρια κατασκήνωση, εργαστήρια καλλιτεχνικά κ.α. που προκύπτουν από τα σεμινάρια, όσο και μόνιμες, όπως η καλλιέργεια της γης (που είχε ήδη ως δραστηριότητα ο συναιρετισμός), εργαστήρια επεξεργασίας προϊόντων των καλλιτεχνικών αλλά και μια υπαίθρια αγορά. Οι χρήσεις που επιλέγουμε για το συγκρότημα αφορούν άτομα και ομάδες ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, συγγενείς φίλους και συνοδούς των ατόμων αυτών, επαγγελματίες ψυχικής υγείας, εθελοντές (εκπαιδευτικοί, καλλιτέχνες κλπ.) και φυσικά κατοίκους της Λέρου και ενδεχομένως και των γύρω νησιών.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ-ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

2.1 ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

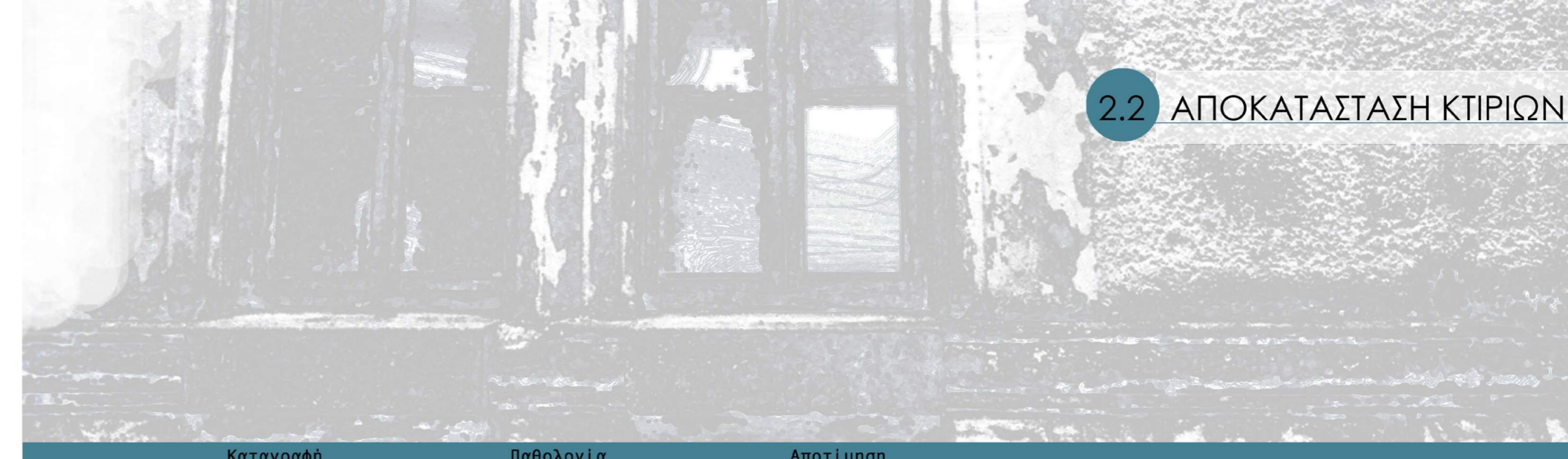

	ΕΝΟΤΗΤΑ Α	1. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ 2. ΥΠΟΔΟΧΗ 3. 4. ΞΕΝΩΝΕΣ 230τ.μ. 5. 6. 7. ΞΕΝΩΝΕΣ 100τ.μ. 8. 9. 10.
	ΕΝΟΤΗΤΑ Β	11. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΗΠΩΝ - ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ 12. ΧΩΡΟΣ ΓΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ 13. ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 14. ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
	ΕΝΟΤΗΤΑ Γ	15. ΕΚΚΛΗΣΙΑ 16. ΙΑΤΡΕΙΟ 17. ΚΟΙΣΠΕ 18. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ 19. ΑΠΟΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ 20. 21. ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ 22. ΧΩΡΟΣ ΜΝΗΜΗΣ
	ΕΝΟΤΗΤΑ Δ	CAMPING

ΚΤΗΡΙΑ ΠΟΥ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΟΝΤΑΙ

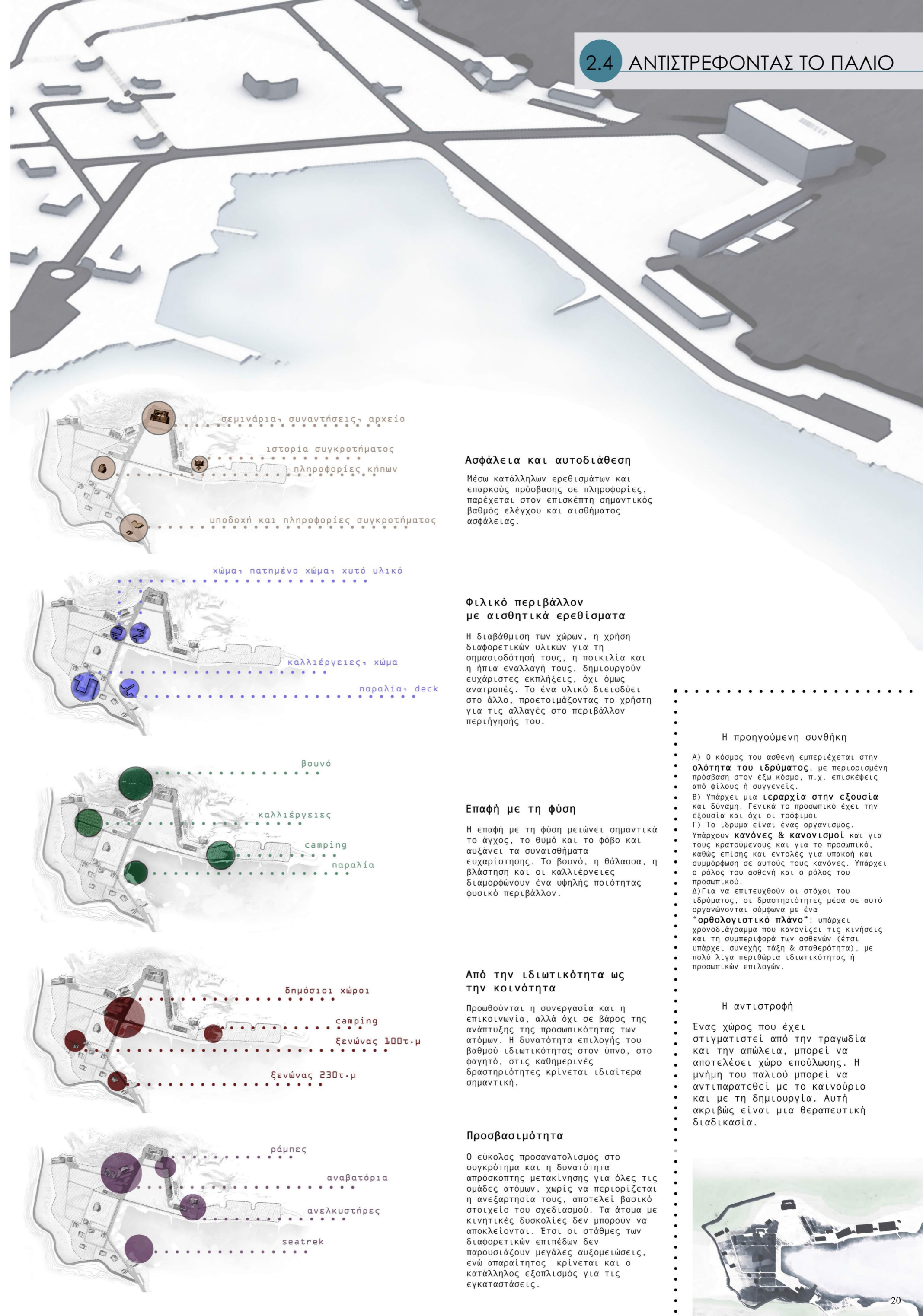

2.2 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ

Καταγραφή Παθολογία Αποτίμηση

<p>Φέρων οργανισμός</p> <p>Μεικτό σύστημα από οπλισμένο σκυρόδεμα και φέρουσα ημιλαξευτή λιθοδομή.</p>	<p>Γενικά σε καλή κατάσταση. Παρουσιάζεται επιφανειακή αποκόλληση σκυροδέματος επικάλυψης και σημειακή ενανθράκωση οπλισμού.</p>	<p>Επιμελημένες αρμολογήσεις της λιθοδομής όπου απαιτείται και επισκευή αποσπασμένων σημείων αποκόλλησης οπλισμού.</p>
<p>Πατώματα-δάπεδα</p> <p>Πλάκες από οπλισμένο σκυρόδεμα με επικάλυψη από τσιμεντοκονία, κεραμικά πλακίδια, μωσαϊκό και πορσελάνινα πλακίδια.</p>	<p>Ενανθράκωση οπλισμού και αποφλοίωση του σκυροδέματος επικάλυψης. Αποκόλληση ή φθορά τελικής επιφάνειας σε ορισμένα σημεία.</p>	<p>Αποξήλωση πλακιδίων, επισκευή αποσπασμένων σημείων αποκόλλησης του οπλισμού και αποκατάσταση υποστρώματος. Επανατοποθέτηση πλακιδίων και όπου απαιτείται αντικατάσταση με ομοίου τύπου. Στους χώρους υγιεινής, πλήρης αντικατάσταση.</p>
<p>Στέγη</p> <p>1. Επίπεδο δώμα από οπλισμένο σκυρόδεμα με επικάλυψη κεραμικών πλακιδίων 2. Επίπεδη στέγη με μεταλλικές επάλληλες δοκούς διπλού T και θολίσκους από τούβλα. Αναρτημένος σκελετός ψευδοροφής με καθρόνια και μπαγαδάτοπης Τελική επιφάνεια οροφής, σοβάς. Γέμιση στέγης και τελική επικάλυψη με τσιμεντοκονίαμα.</p>	<p>1.Ενανθράκωση οπλισμού και αποφλοίωση του σκυροδέματος επικάλυψης. Αποκόλληση ή φθορά τελικής επιφάνειας σε ορισμένα σημεία 2.Φθορά μεταλλικών δοκών και επικάλυψης λόγω υγρασίας. Εκτεταμένες φθορές τελικής επιφάνειας. Έχει αποσπασθωθεί σε μεγάλη έκταση η ψευδοροφή, λόγω εισχώρησης υγρασίας.</p>	<p>1.Αποξήλωση τελικής επιφάνειας, επισκευές της πλάκας οπλισμένου σκυροδέματος, όπου απαιτείται και κατασκευή μόνωσης και νέας τελικής επιφάνειας. 2.Αντικατάσταση των μεταλλικών μερών και πλήρης αποκατάσταση της στέγης.</p>
<p>Μη φέρουσες τοιχοποιίες</p> <p>Δρομική οπτοπλινθοδομή και σενάς σκυροδέματος με επίχρισμα.</p>	<p>Γενικά σε καλή κατάσταση.</p>	<p>Αποξήλωση σαθρού επιχρίσματος, σημειακές επισκευές στις τοιχοποιίες και εκ νέου σοβάτισμα.</p>
<p>Σκάλες</p> <p>1.Εξωτερικές: μαρμάρινες. 2.Εσωτερικές: σκυρόδεμα με επικάλυψη μάρμαρο.</p>	<p>1.Σημειακή αποκόλληση, ή φθορά μαρμάρων. 2.Γενικά σε καλή κατάσταση. Σημειακά παρατηρείται αποκόλληση ή φθορά της επικάλυψης.</p>	<p>1,2.Απομάκρυνση και συντήρηση μαρμάρων ανάλογα με τη φθορά τους. Επισκευή υπόβασης και επανατοποθέτησή τους.</p>
<p>Επίχρισμα τοιχοποιίας</p> <p>1.Βαμμένο επίχρισμα. 2.Πορσελάνινα πλακίδια.</p>	<p>1,2.Σε μεγάλα τμήματα της επιφάνειας των κτιρίων, εσωτερικά και εξωτερικά, τα επίχρισματα έχουν αποκολληθεί ή παρουσιάζουν φθορές.</p>	<p>1.Καθαίρεση φθαρμένου επιχρίσματος σε όση έκταση απαιτείται και αποκατάσταση με νέο σοβά. 2.Πλήρης αντικατάσταση.</p>
<p>Κουφώματα</p> <p>Ξύλινα.</p>	<p>Γενικά, σε μέτρια κατάσταση. Σε ορισμένα λείπουν οι υαλοπίνακες, ενώ παρουσιάζουν και φθορές λόγω υγρασίας.</p>	<p>Σημειακές επεμβάσεις σε όσα είναι σε καλή κατάσταση και αντικατάσταση όσων χρειάζεται, με ίδιου τύπου.</p>
<p>Διακοσμητικές λεπτομέρειες</p> <p>Διάκοσμος από τραβηχτά κονιάματα απλής γεωμετρίας, με επίχρισμα.</p>	<p>Αποκόλληση ή μετατόπιση των διακοσμητικών, καθώς και φθορά του επιχρίσματος.</p>	<p>Δημιουργία εκμαγιών, συμπλήρωση και όπου χρειάζεται αντικατάσταση του διακόσμου.</p>

Ασφάλεια και αυτοδιάθεση

Μέσω κατάλληλων ερεθισμάτων και επαρκούς πρόσβασης σε πληροφορίες, παρέχεται στον επισκέπτη σημαντικό βαθμό ελέγχου και αισθήματος ασφάλειας.

Φιλικό περιβάλλον με αισθητικά ερεθίσματα

Η διαβάθμιση των χώρων, η χρήση διαφορετικών υλικών για τη σημασιοδότησή τους, η ποικιλία και η ήπια εναλλαγή τους, δημιουργούν ευχάριστες εκπλήξεις, όχι όμως ανατροπές. Το ένα υλικό διεισθύει στο άλλο, προετοιμάζοντας το χρήστη για τις αλλαγές στο περιβάλλον περιήγησής του.

Επαφή με τη φύση

Η επαφή με τη φύση μελώνει σημαντικά το άγχος, το θυμό και το φόβο και αυξάνει τα συναισθήματα ευχαρίστησης. Το βουνό, η θάλασσα, η βλάστηση και οι καλλιέργειες διαμορφώνουν ένα υψηλής ποιότητας φυσικό περιβάλλον.

Από την ιδιωτικότητα ως την κοινότητα

Προωθούνται η συνεργασία και η επικοινωνία, αλλά όχι σε βάρος της ανάπτυξης της προσωπικότητας των ατόμων. Η δυνατότητα επιλογής του βαθμού ιδιωτικότητας στον ύπνο, στο φαγητό, στις καθημερινές δραστηριότητες κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική.

Προσβασιμότητα

Ο εύκολος προσανατολισμός στο συγκρότημα και η δυνατότητα απρόσκοπτης μετακίνησης για όλες τις ομάδες ατόμων, χωρίς να περιορίζεται η ανεξαρτησία τους, αποτελεί βασικό στοιχείο του σχεδιασμού. Τα άτομα με κινητικές δυσκολίες δεν μπορούν να αποκλειστούν. Έτσι οι στάθμες των διαφορετικών επιπέδων δεν παρουσιάζουν μεγάλες ανισομενίες, ενώ απαραίτητος κρίνεται και ο κατάλληλος εξοπλισμός για τις εγκαταστάσεις.

Η προηγούμενη συνθήκη

- Α) Ο κόσμος του ασθενή εμπεριέχεται στην ολότητα του ιδρύματος, με περιορισμένη πρόσβαση στον έξω κόσμο, π.χ. επισκέψεις από φίλους ή συγγενείς.
- Β) Υπάρχει μια ιεραρχία στην εξουσία και δύναμη. Γενικά το προσωπικό έχει την εξουσία και όχι οι τρόφιμοι.
- Γ) Το ίδρυμα είναι ένας οργανισμός. Υπάρχουν κανόνες & κανονισμοί και για τους κρατούμενους και για το προσωπικό, καθώς επίσης και εντολές για υπακοή και συμμόρφωση σε αυτούς τους κανόνες. Υπάρχει ο ρόλος του ασθενή και ο ρόλος του προσωπικού.
- Δ) Για να επιτευχθούν οι στόχοι του ιδρύματος, οι δραστηριότητες μέσα σε αυτό οργανώνονται σύμφωνα με ένα "ορθολογιστικό πλάνο": υπάρχει χρονοδιάγραμμα που κανονίζει τις κινήσεις και τη συμπεριφορά των ασθενών (έτσι υπάρχει συνεχής τάξη & σταθερότητα), με πολύ λίγα περιθώρια ιδιωτικότητας ή προσωπικών επιλογών.

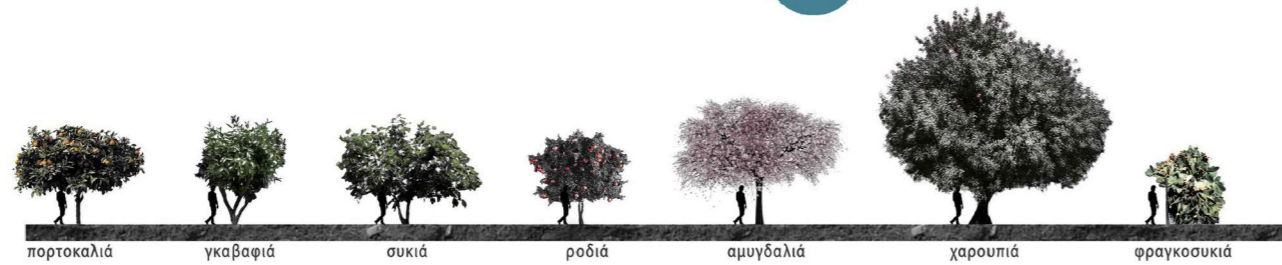
Η αντιστροφή

- Ένας χώρος που έχει στιγματιστεί από την τραγωδία και την απώλεια, μπορεί να αποτελέσει χώρο επουλώσης. Η μνήμη του παλιού μπορεί να αντιπαρατεθεί με το καινούριο και με τη δημιουργία. Αυτή ακριβώς είναι μια θεραπευτική διαδικασία.

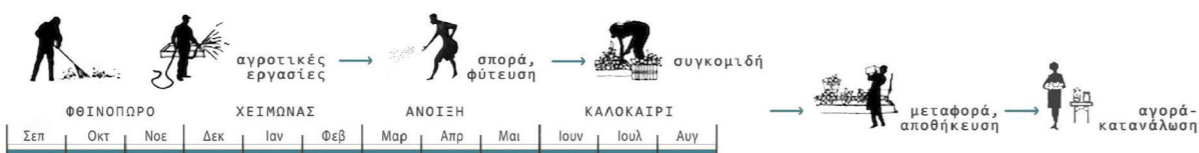

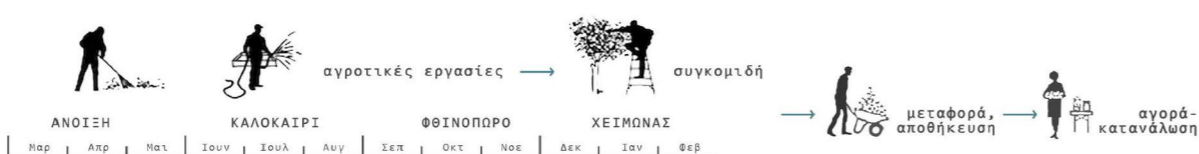
2.5 ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΛΑΧΑΝΙΚΑ

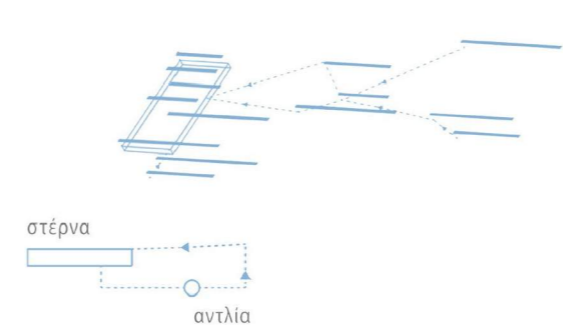
ΔΕΝΤΡΑ

ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

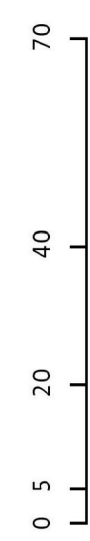
- διατήρηση των σπόρων
- εκπαίδευση καλλιέργειας
- φύτευση δέντρων
- κομποστοποίηση
- καλλιέργεια οπωροκηπευτικών, φρούτων, βοτάνων
- ενημέρωση, επίγνωση συστήματος τροφίμων
- συλλογή ομβρίων υδάτων
- μαθήματα μαγειρικής και διατροφής
- εγγειοβελτιωτικά έργα
- περιβαλλοντική εκπαίδευση
- προγράμματα για σχολεία
- εκδηλώσεις εκθέσεις
- έρευνα για αγροτική δραστηριότητα και αγροτουρισμό
- πρωτογενούς παραγωγής
- αγορά προϊόντων
- εστιατόριο

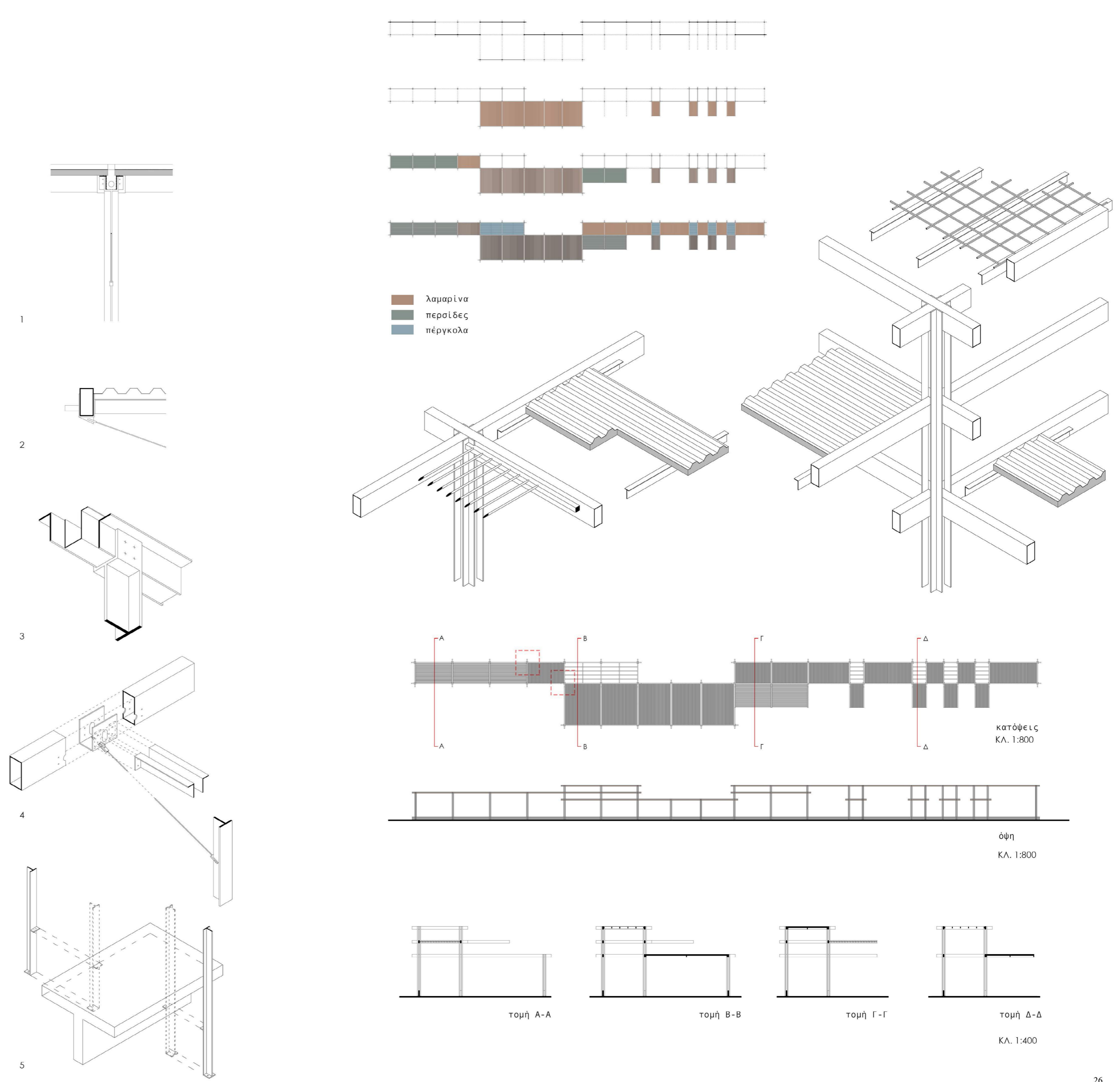
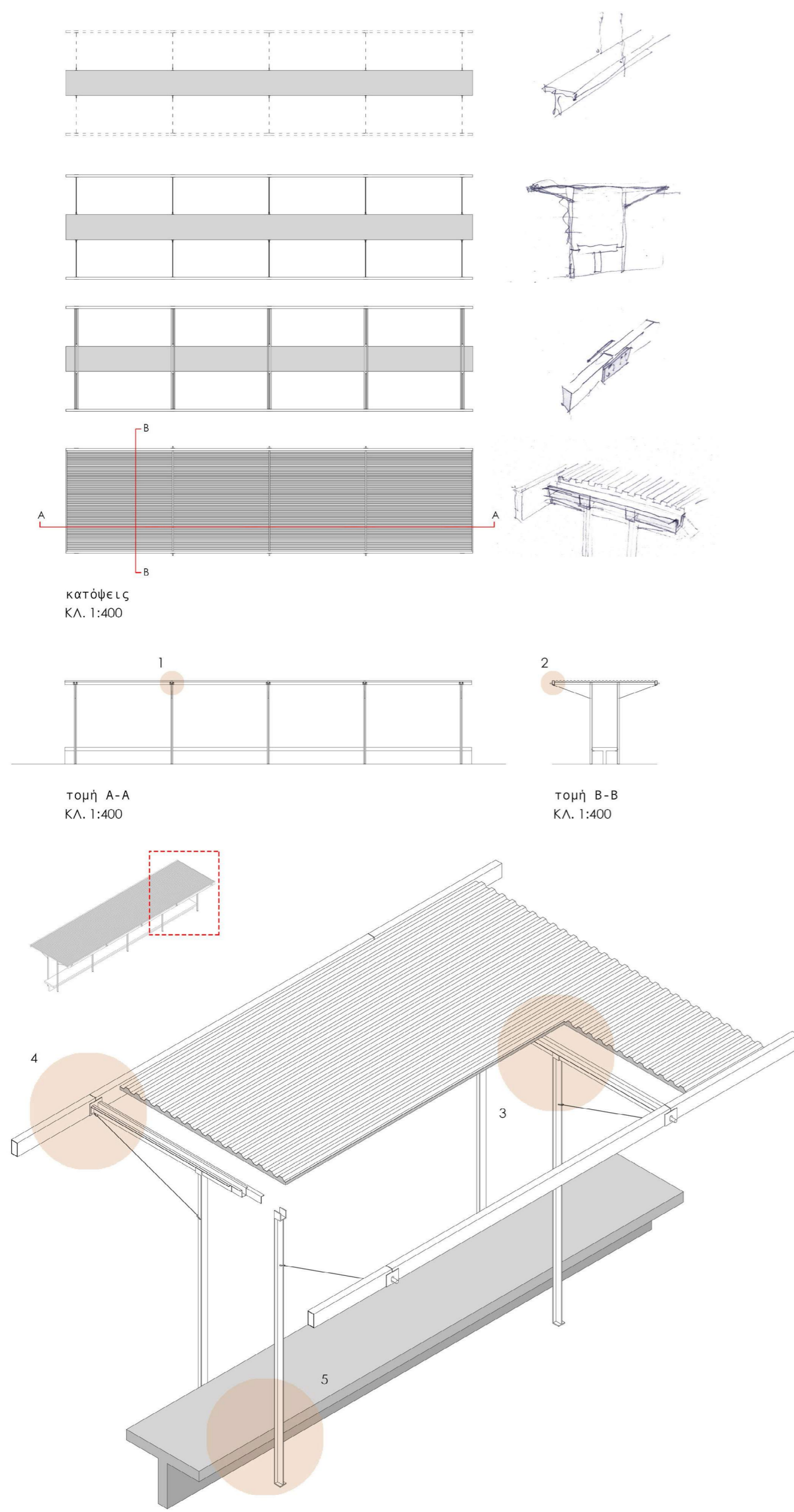

ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ

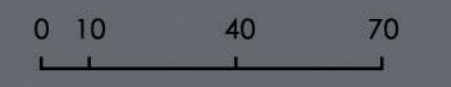
2.6 ΚΑΤΟΨΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ

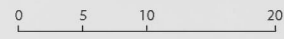

ΚΑΤΟΨΗ

TOMH A-A

TOMH B-B

